

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 2

София, сръда, 14 ноемврий

1928 г.

5. заседание

Вторникъ, 13 ноемврий 1928 година

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 20 м.)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже при-
съствуватъ нужното число народни представители, открити-
вамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни пред-
ставители: Йорданъ Абаджиевъ, Николай Алексиевъ, Ха-
фусъ Саджкъ Илиевъ, Иванъ Ангеловъ, Никола Андреевъ,
Драгомиръ Апостоловъ, Никола Аретовъ, Христо Баевъ,
Христо Баралиевъ, Борисъ Наковъ Бошковъ, Стефанъ
Бояджиевъ, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Димитъръ Бъ-
ровъ, Добри Витановъ, Никола Владовъ, Вълчо Даска-
ловъ Вълчовъ, Петъръ Гаговъ, Хюсеинъ х. Галибовъ,
Йорданъ Ганчевъ, Мехмедали Герай, Димитъръ Гичевъ,
Георги Марковъ Дамяновъ, Георги Т. Данайловъ, Па-
найотъ Данчевъ, Добри Димитровъ, Стефанъ Димитровъ,
Георги Драгневъ, д-ръ Никола Думановъ, д-ръ Цвѣтанъ
Дяковъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, Димитъръ Ивановъ II,
Савчо Ивановъ, Христо Илиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Три-
фонъ Капитановъ, Колю Кожаклиевъ, Величко Коз-
нички, Теню Колевъ, Янко Кущаровъ, Димо Кьорчевъ,
Коста Лулчевъ, Иванъ Лѣкарски, Добри Даневъ Ма-
насиевъ, Христо Мариновъ, д-ръ Кычко Милановъ,
Милю Милевъ, Миланъ Момчиловъ, Константинъ Мура-
виевъ, Кара Али Мустафовъ, Емануилъ Начевъ, Алексан-
дъръ Неновъ, Стоянъ Никифоровъ, д-ръ Борисъ Нико-
ловъ, Петъръ Панайотовъ, Аврамъ Стояновъ Петровъ,
Иванъ Петровъ, Александъръ Пиронковъ, Христо Раш-
ковъ, Григоръ Реджовъ, Иванъ Русевъ, Янко Сакъзовъ,
Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Пандо Сидовъ, Христо Си-
ляновъ, Кирилъ Славовъ, Таско Стоилковъ, Христо Стоя-
новъ, Любомиръ Стоянчовъ, Петъръ Тодоровъ, Ангелъ
Узуновъ, д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ, Кръстю п. Цвѣтковъ,
д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Маринъ Шиваровъ, Георги
Юртовъ, Сотиръ Яневъ и Иванъ п. Янчевъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е раз-
решило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Емануилъ Начевъ — 5 дни;
На г. Стойчо Георгиевъ — 1 день;
На г. Димитъръ Дерлипански — 3 дни;
На г. Сотиръ Яневъ — 2 дни;
На г. Георги Юртовъ — 10 дни;
На г. Янко Кущаровъ — 3 дни;
На г. Д-ръ Димо Желѣзовъ — 2 дни;
На г. Христо Стояновъ — 4 дни;
На г. Любомиръ Айвазовъ — 1 день;
На г. Никола Андреевъ — 2 дни;
На г. Георги Илиевъ — 2 дни;
На г. Димитъръ Ловчиновъ — 1 день;
На г. Никола Бурмовъ — 1 день;
На г. Хюсеинъ х. Галибовъ — 2 дни;
На г. Никола Владовъ — 1 день;
На г. Никола Аретовъ — 3 дни;
На г. Маринъ Шиваровъ — 8 дни;
На г. Теню Янѣзовъ — 1 день и
На г. Георги Марковъ — 10 дни.

Съобщавамъ на Събранието, че е постъпило искане отъ
прокурора при Софийския апелативенъ съдъ за даване
разрешение отъ Народното събрание, да се възбуди угла-
вно преследване противъ бившия министъръ на вътреш-
нитъ работи и народното здраве Недѣлко Атанасовъ за
престѣпление по чл. 431 отъ наказателния законъ — за
нарушение на своитъ обязанности като министъръ и при-
чиняване облага на трето лице.

Ще се изпрати въ комисията по Министерството на
правосъдието.

Съобщавамъ, че отъ Министерството на финанситъ сж
постъпили: протоколъ, договоръ за френската частъ на
българския държавенъ 7½% стабилизационенъ заемъ отъ
1928 г., приложение къмъ този договоръ и измѣнения и
допълнения къмъ общия договоръ и съглашенията.
(Вж. прил. Т. I, № 8)

Съобщавамъ, че отъ Министерството на търговията,
промишлеността и труда е постъпилъ законопроектъ за
одобрение решенията на Международната организация на
труда, взети презъ VI-та и VII-та сесии на общата имъ кон-
ференция (1924 и 1925 г.). (Вж. прил. Т. I, № 9)

Ще бжде раздаденъ и поставенъ на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ —
трето четене законопроекта заа Министерството на обще-
ственитъ сгради, пѣтищатаа и благоустройството.

Моля г. докладчика да го прочете.

Замѣстникъ докладчикъ Г. Реджовъ (д сг): (Прочита
законопроекта изцѣло, заедно съ поправкитъ и прибав-
китъ, приети на второ четене).

Председателстващъ А. Христовъ: Постъпило е пред-
ложение, подписано отъ нужното число народни предста-
вители: (Чете) „Къмъ чл. 7, буква б, да се прибави: „единъ
отъ архитектурното дружество“ и намѣсто „единъ“ отъ
дружеството на сръднитъ техники, да бждатъ „двама“. Сж
това предложение е съгласенъ г. министърътъ на благо-
устройството. Които приематъ направеното предложе-
ние, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието
приема.

(Чете) „Въ чл. 8, алинея трета, да се мѣхнатъ думитъ:
„и за свободнопрактикующитъ техники сжщото образо-
вание“, сж което е съгласенъ г. министърътъ на благо-
устройството. Които сж съгласни сж това предложение,
моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

(Чете) „Въ чл. 16, алинея втора, да се махне думата
„технически“. Сж това предложение е съгласенъ г. мини-
стърътъ на благоустройството. Които приематъ това пред-
ложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

(Чете) „Въ чл. 17, редъ шести — намѣсто „три“, да
бжде „петъ“ години“. Сж това предложение е съгласенъ
г. министърътъ на благоустройството. Които приематъ
това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство,
Събранието приема.

(Чете) „Въ чл. 19, алинея втора — да се махне думата „помощник“. Съ това предложение е съгласен г. министърът на благоустройството. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

(Чете) „Въ чл. 38, буква а — да се махне думата „повлисише“.

Н. Мушановъ (д): Кой прави тѣзи предложения?

Председателствуващъ А. Христовъ: Правятъ се отъ народни представители, съгласно правилника, подписани отъ нужното число народни представители и се поддържатъ отъ г. министра на благоустройството.

Които приематъ направеното предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

(Чете) „Въ чл. 48 — „На техницитъ на държавна, окръжна и общинска служба не се разрешава частна практика. На същитъ се разрешава да взематъ участие въ разни конкурси.

„На преподавателитъ техници отъ техническитъ училища се разрешава частна практика, доколкото тя е съвместима съ длъжността и не прѣчи на службата имъ“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

(Чете) „Въ чл. 58, въ редъ пети, намѣсто „чл. 44“, да бѣде „чл. 36“, и следъ „дружества“ да се постави „и фирми“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Други предложения нѣма.

Които приематъ на трето четене законопроекта за Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството, заедно съ приетитъ предложения, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема. (Вж. прил. Т. II, № 2)

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение договоритъ за емитиране на 7½% български държавенъ стабилизационенъ заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

К. Пастуховъ (с. д): Бихъ желалъ да попитамъ г. министра на финанситъ, но не го виждамъ къде е...

(Министърътъ на финанситъ влиза въ залата. Ръкоплѣскания отъ сговориститъ)

К. Томовъ (з): Гласуването стана! (Оживление)

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, г. секретарятъ да прочете предложението.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ искахъ думата.

Председателствуващъ А. Христовъ: Преди доклада ли, г. Пастуховъ?

К. Пастуховъ (с. д): Да.

Председателствуващъ А. Христовъ: Добре, имате думата.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Пастуховъ! Следъ като се прочете докладътъ, говорете.

К. Пастуховъ: Азъ искамъ да обърна вниманието на това, че сега се внася една частъ като приложение къмъ общия договоръ и питамъ: смѣтате ли, че може да се смѣтне това за редно? Трѣбва ли още днесъ да станатъ разискванията, когато тази частъ не е раздадена своевременно? Второ, не смѣта ли, предъ видъ характера на законопроекта, който е едно решение, г. министърътъ на финанситъ да направи едно изложение, или пъкъ въпросътъ да бѣде уясненъ предварително въ една комисия, като се посочатъ тамъ онѣзи работи, които иматъ значение и които г. министърътъ смѣта за нужно да съобщи? Сѣщо така тамъ да се уяснятъ и нѣкои въпроси, които може да бждатъ повдигнати. Азъ мисля, че сега се раздава единъ новъ законопроектъ, който може да е съставна частъ, но за сѣга единъ важенъ въпросъ, и по него трѣбва да се спази правилникътъ. Тукъ имаме тамъ три парчета. За васъ знаемъ, че работата е ясна.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министър-председателътъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ, който повдига г. Пастуховъ, е следниятъ — позволявамъ си да го повторя, защото нѣкои господа не дослуха. Понеже френскиятъ текстъ се раздава допълнително, то трѣбвало било сега да се отложи даже четенето на общия договоръ. Обичамъ да вѣдѣмъ, че г. Пастуховъ ще се съгласи, какво въ случая е издаденъ общиятъ договоръ, General Bond, и той има да се разисква.

К. Пастуховъ (с. д): Но има и съглашения.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Пардонъ, ще се разисква и всичко останало.

Тѣй че по този въпросъ нѣма какво по-нататкъ да се спираме.

Второто е: желае ли г. министърътъ на финанситъ да даде нѣкакво обяснение въ комисията? Ще се съгласите, че този въпросъ не е за комисия. Какво ще измѣнявате въ комисията?

Третото е: би ли желалъ г. министърътъ на финанситъ да даде нѣкои кратки обяснения тукъ? Следъ като се прочете предложението, той ще ви ги даде.

К. Пастуховъ (с. д): Това е едно съглашение, г. министър-председателю. Не е единъ преводъ на английския текстъ на френски езикъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Ще дойдемъ и до него. То съдържа известни части, които се различаватъ.

К. Пастуховъ (с. д): Не е така.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Вие има да говорите по General Bond, колкото щете.

К. Пастуховъ (с. д): Недейте говори така. Това е едно съглашение съ френскитъ банки; има и други въпроси, свързани съ него.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който се повдига отъ г. Пастуховъ, не се представя правилно — нека ми бѣде позволено да кажа — зашто работата седи другояче. Днешниятъ договоръ, който ни се раздава добавъчно, не е само френскиятъ текстъ на договора. Напротивъ въ него има нѣщо съществено, на което азъ искамъ да ви обърна вниманието. Въ протокола за заема бѣше казано, че българското правителство трѣбва да изходатайствува отъ Междусъюзническата комисия по репарациитъ замѣняването на гаранциитъ, които трѣбва да се дадатъ за новия заемъ. И, както знаете, Междусъюзническата комисия реши вносите и износни мита да послужатъ за гаранция на новия заемъ. Обаче българското правителство после решава да даде като гаранция нови четири данъка, въ замѣна на това, което се отстъпва на банкеритъ като гаранция на заема. И днесъ тоя договоръ ни се раздава.

Министъръ В. Молловъ: Но той нѣма да се разисква.

Н. Мушановъ (д): Ето го протокола. Той за пръвъ пътъ ни се раздава. Въ него е казано: (Чете) „Подписанитъ г. Андрея Ляпчевъ, председателъ на Министерския съветъ на царство България, министъръ на вътрешнитъ работи, отъ една страна и отъ друга страна г. графъ Алесандро Фолети ди Вилфалето“,...

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Мушановъ! Ще дойде редъ да се разглежда отдѣлно тоя протоколъ.

Н. Мушановъ (д): Сега да се разберемъ. Ние формално имаме не само този договоръ, за който г. Ляпчевъ говори, но имаме и едно съществено измѣнение, единъ договоръ, който е сключенъ преди месеци и не знамъ защо едвamtъ днесъ ни се раздава.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: За да можете да говорите.

Н. Мушановъ (д): За какво да говоримъ?

Министър-председател А. Ляпчевъ: Да приказвате така, както говорите Вие сега.

Н. Мушановъ (д): Моля Ви се. — Тоя въпрос бѣ повдигнатъ отъ списание „Звено“ още преди 4 месеца, кждето се казваше: ние се надяваме, какво г. министър Ляпчевъ ще съобщи още днесъ сключения договоръ, чрезъ който се замѣниха данъцитѣ, и митата ще се замѣнятъ съ новитѣ гаранции, които се даватъ пакъ на Междусъюзническата комисиия. Три месеца отъ тогава се изминаха и още не се обѣли змѣбъ въ никой вестникъ по тоя въпросъ, и едва днесъ тоя договоръ ни се раздава. Мисля, че г. министър-председателъ г. Ляпчевъ ще разбере, че ние не можемъ да бждемъ изненадани по тоя въпросъ.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Никой не ви изнедава.

Н. Мушановъ (д): Ето защо азъ искамъ да кажа, че днесъ не ни се раздава само договорътъ, сключенъ съ французката група на банцитѣ, а напротивъ ни се раздава едно друго съвършено ново съглашение, което дава нови допълнителни данъци като гаранции на репарациитѣ, които дължимъ по Ньойския договоръ — единъ въпросъ голѣмъ, който не може да се мине току тъй.

Втори единъ въпросъ. Азъ бихъ молилъ, г. г. народни представители, да се съгласи правителството, а най-много г. министърътъ на финанситѣ, че при единъ заемъ отъ петъ милиарда лева, на който главнитѣ условия и принципи се приеха въ протокола, който вече ние гласувахме, — но отъ гласуването на протокола досега станаха известни работи, които ни се известяватъ днесъ чрезъ гаранциитѣ, които, обаче, не се съдържатъ въ договоритѣ, които ни сѣ раздадени — е отъ интересъ на правителството, а най-много на г. министра на финанситѣ, да ни направи най-напредъ едно изложение, за да не бждемъ заблудени въ дебатитѣ, или най-малко тия договори да отидатъ въ комисиията. Щомъ като едни дребни законопроекти изпращае въ комисиитѣ, защо единъ такъвъ голѣмъ въпросъ за единъ петъ милиарденъ заемъ да не отиде въ комисиията, да се разберемъ? Напримѣръ, азъ мога да повдигна два въпроса, за да убедя г. министра на финанситѣ, че той трѣбва да направи едно изложение по този въпросъ.

Онизи денъ въ едно интервю, което той даде на журналиститѣ и което бѣ съобщено въ в. „Утро“, той е казалъ, че като джентлементъ е размѣнилъ едно писмо съ Дисконто Гезелшафтъ и че следъ гласуването на този заемъ непременно ще се пристѣпи къмъ уреждането на въпроситѣ, които ние имаме съ Дисконто Гезелшафтъ. Но въ договоритѣ, които ни сѣ раздадени, нищо не се казва по този въпросъ — абсолютно нищо. И азъ бихъ молилъ, понеже въпросътъ е много сериозенъ и понеже половината отъ говоренето ни ще бжде само по този въпросъ, правителството и г. министърътъ на финанситѣ, както сѣ били джентлементи при третирането на въпроситѣ съ Дисконто Гезелшафтъ, да бждатъ така джентлементи и съ насъ въ Парламента, да ни изложатъ какъ стои този въпросъ, за да не бждемъ заблудени и да не се качваме да говоримъ отъ трибуната работи, които не сѣ ни добре известни. Нѣма защо по такъвъ голѣмъ въпросъ да се създава съмнение, че правителството иска да скрие отъ насъ нѣкои нѣща, както бѣхме заблудени при говоренето ни по протокола, който се прокара, за Дисконто Гезелшафтъ, защото правителството тогава не ни каза истината.

Министъръ А. Буровъ: А-а-а!

Н. Мушановъ (д): Сега поне, за да не става това, ще бжде отъ голѣма полза за правителството, за общата работа и за Парламента, който се занимава съ този голѣмъ въпросъ, ако бждемъ предварително освѣтлени.

Ето защо азъ моля г. министър-председателя да приеме, че днесъ не можемъ да пристѣпимъ къмъ дебатирание на тоя договоръ, щомъ като той ни е току-що раздаденъ. Второ, ще помоля г. министра на финанситѣ да има добрината или тукъ, или въ комисиията да ни направи едно подробно изложение, защото, г-да, по тоя въпросъ трѣбва да бждемъ наясно. Не е хубаво да си правимъ догадки или да вземаме решения по такъвъ голѣмъ въпросъ безъ да бждатъ разяснени другитѣ въпроси, съ които той е свързанъ прѣко или косвено.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Апелътъ, който се отправи отъ г. Мушановъ къмъ правителството, струва ми се, че не е умѣстенъ. Досега по всичкитѣ въпроси, които сѣ засѣгали финанситѣ на страната, по всички въпроси, които сѣ засѣгали управлението, правителството е давало най-обширни освѣтления и пълна възможностъ на Народното събрание да се произнесе по съвѣстъ, съ знание на фактитѣ и, следователно, съ умението си да разреши проблемитѣ, които сѣ оставали още неразрешени следъ войнитѣ. Не вѣрвамъ да е имало случай, кждето правителството да е искало да пресѣче пътя на най-подробни, най-дълги и най-обширни разисквания. Тѣмко обратното е фактъ: по всички бюджетни въпроси, по всички финансови въпроси, по всички законодателни въпроси ние сме имали разисквания, които продължаватъ нѣкой път — може да се каже — безъ практическа нужда повече отколкото е било потрѣбно. Следователно, да се говори, че искаме да не даваме възможностъ за освѣтление, е едно украшение на слога, което е обикновено на всѣки опозиционенъ ораторъ, но което въ този случай е неумѣстно. И сега тукъ всичкитѣ освѣтления, които желае да получи Народното събрание, ще ги има; всичкитѣ разисквания, които Народното събрание желае да предизвика или да направи, сѣщо тъй ще има възможностъ да ги направи.

Но отсега съмъ длъженъ да посоча, че не е желателно, именно за пълната ясностъ на въпроситѣ, това смѣсане, което се препорѣчва отъ г. Мушановъ. Защото той, вмѣсто да разедини въпроситѣ и да ги представи въ тѣхната пълна свѣтлина, иска тѣхното общо разискване и, следователно, вмѣсто да разискваме по условията на заема, договора за който ви е предложенъ за одобрение, да разискваме въпроса за Дисконто Гезелшафтъ, който не може да бжде разискванъ сега, защото ние нѣмаме никакви уговорени положения съ Дисконто Гезелшафтъ. Никакви уговорени положения нѣмаме! Азъ ще ви дамъ едно освѣтление съ нѣколко думи следъ малко, за да разберете, че ако разискванията биха се отклонили въ тая посока, то ще означава, че ние бихме вървѣли безъ метода, безъ целъ и по единъ начинъ такъвъ, който би билъ въ състояние да повлияе върху правилното разрешение на неразрешенитѣ още въпроси.

Това, което се иска днесъ, е следното: да се започне съ разискването по сключения заемъ. За този заемъ има сключенъ единъ общъ договоръ съ всички банки. Въ този общъ договоръ сѣ посочени всички необходими елементи, за да може да бжде цененъ този заемъ. Понеже той е раздѣленъ на части за емитиране отъ известни финансови групи, то затуй има и отдѣлни споразумения, които засѣгатъ известни подробности на уговореното, но не сжществени стипулации по заема. Ако се говори по общия договоръ въ свръзка съ отдѣлнитѣ споразумения, по отношение на французката частъ може да се каже само едно: какъвъ е емисионниятъ курсъ и какъвъ е цессионниятъ курсъ въ Франция — лихвата е една и сѣща — нищо друго. Следователно, който отъ г. г. народнитѣ представители би желалъ да говори поотдѣлно върху французката частъ, никогато нѣма да му бжде отнеха тази възможностъ утре или други денъ да изкаже своето мнение.

Колкото се отнася до конвенцията съ Междусъюзническата комисиия за плащането на нашия репарационенъ дългъ, азъ считамъ, че би било по-добре да се разисква по нея отдѣлно. Щомъ ние свършимъ разискванията по заема, ще говоримъ и по нея, ще говоримъ и по законопроекта за стабилизацията на нашата монета, който сѣщо така трѣбва да бжде разискванъ и приетъ, но вече като законъ, а не само съ единъ вотъ. Но азъ предполагамъ, че ние нѣма да смѣсимъ тия разисквания въ интересъ на самитѣ разисквания и на яснотата на въпроситѣ, които има да разрешаваме. Ако вие искате да смѣсите всичкото наедно, увѣрявамъ ви, че съ това вие ще загрузите самото разискване, ще хвърлите неясностъ върху въпроситѣ и, следователно, азъ тогава не бихъ носилъ никаква отговорностъ за опазитѣ бъркотия, която би последвала отъ такъвъ методъ на действие. Вие виждате, че ние не желае да избѣгнемъ разискванията, но искаме тѣ да станатъ по единъ начинъ, при който ще се внесе най-много освѣтление.

Г. г. народни представители! Нѣма защо да се препираме сега, дали днесъ да почнемъ или утре да почнемъ дебатитѣ. Това, въ сжщностъ, е безразлично.

К. Пастуховъ (с. д): Ама съ единъ вотъ ли смѣтате да мине засмѣтъ?

Министъръ В. Молловъ: Моля Ви се. — Азъ бихъ желалъ само едно да кажа. Ние сме предприели известна финансова операция. Има внесени нѣколко договори, които азъ съмъ подписалъ по пълномощие отъ правителството. Тѣзи нѣколко договори още не сѫ перфектни, преди да получатъ одобрението на Народното събрание, обаче това одобрение е една частъ отъ една финансова програма, която е уговорена между мене и банкеритѣ, които иматъ предъ очи удобната дата за емитирането на заема. Емитирането на заема трѣбва да стане при условия, които ще бждатъ благоприятни за държавата и които нѣма да предизвикатъ промѣна на онова, което е уговорено. Естествено е, че при туй положение азъ бихъ молилъ народното представителство да се съгласи, да почнемъ дебатитѣ отъ днесъ, защото азъ не знамъ кога тѣ ще бждатъ привършени, а пъкъ за сполучливото довършване на самата операция сѫ предвидени известни срокове. Азъ предполагамъ даже, че ние бихме могли по-рано да почнемъ разискванията. Не бихъ могълъ тукъ, предъ Народното събрание, да изложамъ известни опасения на другата страна, както и необходимоститѣ, които я заставяватъ да иска едно по-бързо вотиране. Въ интересъ, следователно, на самата работа е, разискванията по заема въ тѣхната пълна ширина, следъ всичкитѣ освѣтления, които азъ бихъ билъ въ състояние да дамъ, да започнатъ и да се привършатъ колкото е възможно по-скоро.

Колкото се отнася до другитѣ въпроси, които, безспорно, сѫ свързани съ заема, но при отдѣлното разискване на всѣкой отъ които ние ще имаме възможностъ по-точно и по-ясно да опредѣлимъ съдържанието и размѣра на това, което трѣбва да бжде възприето, което трѣбва да влѣзе въ нашето законодателство, мисля, че нищо не ни прѣчи да почнемъ разискванията по тѣхъ веднага следъ приключването на разискванията по заема, които още сега да почнатъ.

Ако намирате, че този методъ на процедиране, съ всичката свѣтлина, която азъ съмъ въ състояние да дамъ на народното представителство, е добритѣ, азъ бихъ молилъ Народното събрание въ такъвъ случай да се съгласи съ правителството, да се прочетатъ тѣзи договори и да се започнатъ разискванията, като онзи протоколъ, който е подписанъ въ мое отсъствие отъ г. Ляпчева съ Междусъюзническата комисиия, бжде сложенъ на дневенъ редъ не днесъ, а утре или други день, какво сѣщо тѣй ще бжде сложенъ на дневенъ редъ и законопроектътъ за стабилизацията на нашата монета, по който азъ вѣрвамъ ще има дори повече разисквания, отколкото по условията на заема.

Колкото се отнася до бележката на г. Мушанова за Дисконто Гезелшафтъ, азъ бихъ молилъ този въпросъ сега да не го разискваме. Ако искате, можемъ и това да направимъ, но считамъ, че ние сме при една стадия, при която позициитѣ на българската държава сѫ най-вече запазени. Желателно е, щото въ тия преговори, които ще има да се водятъ отъ нѣкоя специална делегация въ Берлинъ веднага следъ емитирането на заема, ние да запазимъ всичката възможностъ, всичката свобода на разисквания съ Дисконто, безъ да бждемъ ограничавани съ нѣкое предустановено, бихъ казалъ, или гласувано отъ Народното събрание мнение, косто, въпрочемъ, азъ не знамъ какъ би могло да бжде гласувано.

Този въпросъ ще бжде сложенъ на разглеждане отъ Народното събрание, ако ние дойдемъ до едно споразумение; ако ли не дойдемъ, тогава ще трѣбва Народното събрание да гласува единъ специаленъ законъ, за да подложимъ спорнитѣ въпроси между насъ и Дисконто Гезелшафтъ евентуално на единъ арбитражъ.

Следователно, Народното събрание ще има отъ моя страна пълно освѣтление по всички най-малки и най-голѣми подробности, по всички мжнотии, презъ които азъ трѣбваше да минавамъ, за да дойда до едно положение, щото претенциитѣ на Дисконто Гезелшафтъ, сложени предъ финансовия комитетъ, да бждатъ отстранени въ последния моментъ, за да можемъ ние да приключимъ свободно нашата финансова стабилизация, следъ което да влѣземъ въ разисквания на тѣзи претенции.

Този въпросъ, така или иначе, при туй положение или при друго положение, днесъ или утре, презъ тази година или презъ друга година, когато и да било, пакъ би трѣбвало да бжде сложенъ на разискване и разрешаване. Защото ние не можемъ да останемъ въ едни неопредѣлени, неустановени отношения. Тѣзи неустановени отношения не само съ Дисконто Гезелшафтъ, но и въ други посоки, съ Германия и пр., безусловно интересуватъ българското На-

родно събрание и българското обществено мнение. Българското правителство сѣщо тѣй е употребило голѣми усилия; е посвѣтило голѣмо внимание на тѣхъ и, следователно, ще трѣбва преди всичко да се обясни и да има одобрението евентуално, ако се дойде до известно заключение, на Народното събрание. Обаче днесъ този въпросъ не би могълъ съ полза да се разисква. Азъ мога да кажа само едно, че въпросътъ е отклоненъ да се разглежда следъ емитирането на заема и тогава, естествено, ние ще го разискваме въ Народното събрание. Ако видимъ, че пѣтишката, които следваме, ще ни доведатъ до единъ конкретенъ резултатъ — добре; ако не, по другъ пѣтъ Народното събрание пакъ ще има да се произнесе по тия въпроси. Обаче, ако дебатитѣ по заема бждатъ заплетени съ дебати по сѣщество на нашата разпра съ Дисконто Гезелшафтъ, тогава азъ мисля, че ние ще загубимъ напразно само нашето време.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Александъръ Малиновъ.

А. Малиновъ (д): Азъ взехъ думата, за да поставя единъ въпросъ на г. министъра на финанситѣ, надѣвайки се, че на тоя въпросъ азъ и Народното събрание ще имаме надлежния отговоръ.

Преди, обаче, да сложа въпроса, ще си позволя да направя една бележка досежно сѣжденията на г. министъра на финанситѣ около протокола на министъръ-председателя г. Ляпчевъ съ Репарационната комисиия.

Г. министърътъ на финанситѣ ни казва този протоколъ да го вотираме отдѣлно. По всѣка вѣроятностъ, воятъ ще стане по този начинъ; технически ще се наложи да се вотира този протоколъ отдѣлно отъ предлаганото решение, съ което бихме одобрили заема. Но повече отъ ясно е за Народното събрание, че, вотирайки решението, съ което ще одобримъ заема, ние вотираме и протокола. Инакъ не може да бжде, защото протоколътъ урежда следната материя. Въ замѣна на онази ипотека, която се вдига по споразумение съ Репарационната комисиия, която ипотека тежи върху доходитѣ отъ митницитѣ, като ипотека, която осигурява нашитѣ политически дългове, репарациитѣ, ние установяваме друга въ полза на Репарационната комисиия — ипотека върху данѣка върху занятитѣ, допълнителния данѣкъ върху общия доходъ, данѣка върху дружествата и данѣка за освобождаване отъ редовна трудова повинностъ. Тия данѣци ще служатъ за гаранция, за обезпечение изплащането на репарациитѣ. Естествено, който вотира заема, той вотира и замѣняването на ипотека, защото иначе нѣма заемъ. Но споредъ моето разбиране това нѣма особено значение. Азъ само искахъ да направя бележка, че не е правъ г. министърътъ на финанситѣ като ни казва, че ние ще имаме възможностъ да поговоримъ отдѣлно върху протокола на г. Ляпчевъ и да правимъ своитѣ критични бележки. Тѣй е, ще имаме възможностъ да направимъ своитѣ бележки, но, следъ като вотираме заемъ, тия бележки нѣма да иматъ абсолютно никаква цена, абсолютно никаква стойностъ.

Министъръ В. Молловъ: Това, което казвате, е въ вотирания вече отъ Народното събрание протоколъ.

А. Малиновъ (д): Но, г. министре, преди да вотираме протокола, щомъ вотираме заема, вотираме и протокола. Но това не е важно.

Азъ бихъ желалъ г. министърътъ на финанситѣ да има добрината да отговори по единъ категориченъ начинъ на ясно сложения отъ менъ въпросъ: е ли въ числото на условията да сключимъ заема и условието, че следъ сключването за заема, следъ вотирането му отъ Народното събрание, правителството се задължава, задължило се е безъ друго да подложи на арбитражъ рекламациитѣ на Дисконто Гезелшафтъ спрямо българския фискъ, или такова задължение, правителството безъ друго да подложи на арбитражъ рекламациитѣ на Дисконто Гезелшафтъ спрямо насъ, нѣма? Азъ разбирамъ г. министъра на финанситѣ, когато казва, че други день, следъ вотирането на заема, преди да се отнесе въпроса на арбитражъ, ще се внесе за одобрение отъ Парламента компромисътъ, помирителниятъ записъ между насъ и Дисконто Гезелшафтъ. Азъ бихъ желалъ, г. министърътъ на финанситѣ да изпълни този ангажментъ, който поема днесъ.

Министъръ В. Молловъ: Разбира се.

А. Малиновъ (д): Да не се пристъпва къмъ разрешението на споровете между насъ и Дисконто Гезелшафтъ преди компромисътъ, който ще установи рамките, въ които помирителниятъ съдъ ще има да се движи, да бжде вотиранъ отъ Парламента.

Министъръ В. Молловъ: Безспорно.

А. Малиновъ (д): Защото азъ съмътамъ, че преди Парламентътъ да даде своето съгласие да се отнесе този въпросъ до арбитражъ, преди Парламентътъ да вотира компромиса, помирителния записъ, изпълнителната властъ, министерството нѣма право да отнася този въпросъ на разрешение отъ единъ помирителенъ съдъ. Това е моето мнение.

Министъръ В. Молловъ: И моето мнение е сѣщото.

А. Малиновъ (д): Не може, следъ като помирителниятъ съдъ каже своята дума, да не внесе тукъ неговото решение и съобразно съ това решение да се иска отъ Парламента кредитъ за изплащането на онова, на което евентуално бихме били осъдени. Този начинъ на процедиране е противозаконенъ, опасенъ, пакостенъ. Ние, обаче, имаме вече прецеденти. Вие знаете, че Парламентътъ бѣше поставенъ не единъ пътъ предъ свършени факти. Изпълнителната властъ поема ангажментъ да отнесе единъ даденъ въпросъ до помирителенъ съдъ, безъ да има за това съгласието на Парламента, помирителниятъ съдъ издава своето решение и осъжда държавата и правителството съобщава този фактъ на Парламента до толкозъ, до колкото Парламентътъ трѣбва да даде кредитъ за изплащане. Желателно е този пътъ това да не стане. За да не стане това, искатъ се две условия. Първото е, г. министърътъ на финанситъ да заяви тукъ по единъ категориченъ начинъ на Парламента, че той не е поелъ задължение предъ когото трѣбва, че шомъ се встира този заемъ, за който става дума, той ще отнесе споровете между насъ и Дисконто Гезелшафтъ до помирителенъ съдъ. Ако такъвъ ангажментъ вече е взетъ, ако г. министъръ на финанситъ се е задължилъ безъ друго да отнесе въпроса до помирителния съдъ, тогава и внасянето на компромиса или на помирителния записъ тукъ е безъ особено значение, е нещастие. Защото какво ще правите вие? Вотирахте заема и решихте че ще вземете паритѣ при условие да отнесете въпроса на единъ арбитражъ, можете ли следъ това, когато ви се внесе компромисътъ, да откажете да го вотираме точно такъвъ, какъвто ви се предложи? Ако българската държава и българскиятъ Парламентъ би посъпили по тоя начинъ, атестацията, която би се получила и за правителството, и за Парламента, не би била отъ най-лесните.

Но въпросътъ не е за атестацията, която ще се даде на правителството или на Парламента; не е то най-сѣщественото. Но по тоя начинъ ние бихме наистина убили онова доверие, което се мѣтимъ да спечелимъ за България отъ страна на чуждия свѣтъ и отъ страна на капиталистическия свѣтъ. Трѣбва да разберемъ едно: решимъ ли да вземемъ паритѣ, вотираме ли заема, ако задължението за отнасяне въпроса съ Дисконто Гезелшафтъ предъ помирителенъ съдъ е взето, всичко е свършено; внасянето тукъ на компромиса ще бжде една формалностъ, ще бжде едно регистриране.

Събранието ще ме извини, че повече се прострѣхъ върху въпроса, който слагамъ тукъ на г. министра и на който чакамъ отговоръ затова, защото Събранието ще се е убедило, че тоя въпросъ, който повдигамъ, не е празенъ; той е най-сѣществениятъ и най-голѣмиятъ. И правъ бѣше моятъ другаръ г. Мушановъ като каза, че дебатитѣ ще има да засегнатъ не само техническите въпроси, които се третираатъ въ договора за заема, но само въпроситѣ за емисиата и цесията, за курса, за лихвитѣ, за срока, за гаранциитѣ и т. н.; въ тия тѣсни рамки тоя договоръ сигурно нѣма да се разисква, ако не получимъ отговоръ по въпроса, който слагамъ азъ на г. министра на финанситѣ. Ако тоя отговоръ, и то задължителенъ отговоръ, не се даде отъ г. министра на финанситѣ, моето мнение е, че Парламентътъ не само може да разисква въпроса за Дисконто Гезелшафтъ, а трѣбва да го разисква. Върху този въпросъ трѣбва да се хвърли днесъ пълна свѣтлина, защото днесъ не е късно. Утре, следъ вѣщия вотъ, тоя въпросъ става въпросъ закъснѣлъ. А въпросътъ за задължението къмъ Дисконто Гезелшафтъ ангажира много, много стотици милиони лева и тъй леко да се мине тоя въпросъ, очевидно не може. Защото минатъ леко, ние не ще изпълнимъ добре нашия дългъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Илия Георговъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Пардонъ. Азъ искамъ думата, за да помоля господата и г. Георговъ за едно.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Мене ми се струва, г-да, че всички тия въпроси ще дойдатъ на реда си, ако оставите да се прочете договора въ неговата сѣществена частъ и се почнатъ разискванията. И бждете спокойни. По всички тия въпроси се е мислило много сериозно, и отговоритѣ, които ще ви се дадатъ, сѣж готови. Но оставете да има редъ, за да добиемъ освѣтление. Недейте претрупва съ въпроси, преди да е сложенъ самиятъ въпросъ и да се получи по този начинъ мъгла.

Това е моята молба. И г. Георговъ, и всички ще си кажатъ думата. Нека се прочете договорътъ, нека почнатъ разискванията, г. министърътъ на финанситѣ ще ви направи едно изложение и ще се убедите.

Н. Мушановъ (д): Нека ни направи изложение.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще ви направи, но почакайте да се прочете договорътъ.

Н. Мушановъ: Не е въпросъ за четенето.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Трѣбва формално да се отбележи въ дневниците, че договорътъ е прочетенъ.

Н. Мушановъ (д): Кой спори за това?

Председателствуващъ А. Христовъ: Следъ прочитането на договора г. министърътъ на финанситѣ ще направи едно изложение. Настоявате ли да искате думата, г. Георговъ?

И. Георговъ (р): Настоявамъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Добре.

И. Георговъ (р): Г. г. народни представители! Въ допълнение на това, което каза г. Малиновъ, азъ имамъ да кажа следното. Фактъ е, че преди да се сключи настоящиятъ заемъ, тъй нареченъ стабилизационенъ, насъ ни се съобщилъ чрезъ пресата, че правителството се е съгласило съ Дисконто Гезелшафтъ върху нѣкаква основа, за да може да се сключи този заемъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: На никаква основа. Правителството е сполучило само следното нѣщо: вмѣсто да се занимае съ въпроса между Дисконто Гезелшафтъ и него преди емитирането на заема, да се занимае следъ емитирането на заема. Нищо друго нѣма. Това е.

И. Георговъ (р): Вземамъ актъ отъ думитѣ на г. министъръ-председателя.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: (Къмъ сговориститѣ) Искатъ (Сочи опозицията) да добиятъ изобличение.

И. Георговъ (р): Но фактъ е, че правителството се е ангажирало, следъ сключването на заема, да подложи на арбитражъ претенциитѣ на Дисконто Гезелшафтъ. Така поставенъ въпросътъ, ще донесе голѣми вреди на интереситѣ на страната, защото ние имаме претенции къмъ Дисконто Гезелшафтъ за нашитѣ авоари, които сѣ били въ тая банка, имаме претенции и за нашитѣ авоари въ Райхсъ Банкъ. Следователно, по никакъвъ начинъ държавата не може да се ангажира за единъ арбитражъ. Освенъ това ние имаме едно възражение, че заемътъ, който е билъ направенъ на времето, е заемъ военно-политически. Следователно, всичкиятъ този комплексъ отъ въпроси ще трѣбва да се разгледа, а правителството, изглежда, че остава настрана този комплексъ отъ въпроси и има предъ видъ само неоснователнитѣ претенции на Дисконто Гезелшафтъ. И понеже сключването на сегашния заемъ се основава върху нѣкаква обещание на правителството да подложи на арбитражъ тия претенции, ние имаме право да искаме неумѣстнитѣ претенции на Дисконто Гезелшафтъ да ги разглеждаме заедно съ настоящия заемъ.

Министъръ В. Молловъ: Тежко ви на булгура. (Глътка)

Председателстващ А. Христовъ: (Звъни) Има думата г. министърът на финансите.

Министър В. Молловъ: Г. г. народни представители! Уважаемият г. Малиновъ съ всичкото свое адвокатско изкуство постави въпроса за Дисконто Гезелшафтъ въ една нова форма, или по-добре въ форма на новъ въпросъ, и на този въпросъ азъ още тогава, веднага му отговорихъ. И не на него би тръбвало да отговарямъ, че нашето вътрешно законодателство изисква въ всички подобни случаи да има единъ специаленъ законъ.

А. Малиновъ (д): И по-рано се искаха такива закони.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Не е имало.

А. Малиновъ (д): За Деклозиеръ, напр.

Министър В. Молловъ: Ако има единъ специаленъ законъ, несъмнено е, че Народното събрание запазва всичкия свой суверенитетъ да се произнесе по него.

А. Малиновъ (д): Азъ ви предупреждавамъ, по този въпросъ да бъдете внимателни. Не азъ адвокатствувамъ.

Министър В. Молловъ: Г. Малиновъ! Азъ Ви молихъ да вземете участие въ комисията при разглеждането на този въпросъ, но Вие бяхте достатъчно внимателенъ да се откажете.

А. Малиновъ (д): Г. министре! Преди 4 месеца въ комисията азъ заявихъ това, което днесъ става. Вие може да изискате протокола отъ комисията, на която азъ съмъ заявилъ, че въпросътъ е предрешенъ, че спорътъ ще бъде пратенъ на арбитражъ и затова всички комисии съ преливане отъ пусто въ празно. Изискайте протокола отъ комисията и ще видите, че тази декларация е записана, и че това, което беше записано преди 4 месеца, се оправдава днесъ.

Министър В. Молловъ: Вашето голѣмо предвиждане, за голѣмо съжаление, е било само едно голѣмо отстъпление отъ позициите на България.

А. Малиновъ (д): Позициите на България — да платите стотици милиони за сключването на този заемъ! Това ще увеличи лихвата и ще намали емисията. Най-тежкото условие на този заемъ се крие тукъ.

Министър В. Молловъ: Това съ едни празни приказки.

А. Малиновъ (д): Азъ като народенъ представител искамъ да дадете на Парламента писмата, които Вие като министър на финансите сте разменили съ Дисконто Гезелшафтъ, и Парламентътъ въ знанието на тия писма да разиска въпроса. Или това е Парламентътъ, или това е комисия, която само регистрира.

Министър В. Молловъ: А Вашето искане е само една долнопробна демагогия и нищо друго.

Н. Мушановъ (д): Ще дойдемъ по същество, недейте се пенни.

Председателстващ А. Христовъ: (Звъни)

Министър В. Молловъ: Азъ ви давамъ декларация: ако би дошло до арбитражъ, който арбитражъ впрочемъ е предвиденъ въ договора съ Дисканто, . . .

Н. Мушановъ (д): Значи, Вие давате . . .

А. Малиновъ (д): А, ето адвокатството! Значи, сега министърътъ на финансите е отригълъ, че е длъженъ да даде арбитражъ, понеже го имало въ договора.

Министър В. Молловъ: Азъ съмъ открилъ само едно: да имамъ законъ, за да мога да отида на арбитражъ. И азъ такъвъ законъ ще внеса, въпреки всички ваши подмятания и инсинуации.

А. Малиновъ (д): Това, което казвамъ, не е инсинуация, г. министре.

Министър В. Молловъ: Бъдете спокойни.

А. Малиновъ (д): Азъ съмъ народенъ представител и си изпълнявамъ дълга и Ви моля Вие да не инсинуирате.

Министър В. Молловъ: Интересите на българската държава както въ други случаи, така и съ Дисконто Гезелшафтъ, отъ мене съ били запазени тъй, както Вие въ съзнъ не сте могли да ги запазите. (Ржкоплъскания отъ сговористите. Възражения отъ лъвицата) Я недейте вика!

Н. Мушановъ (д): Какво си запазилъ? Малко да внимавате, защото, ако ударимъ по този въпросъ така, ще има да подскачатъ отъ тамъ. Човъшки и почтено да се отнасяте!

Отъ сговористите: А-а-а!

Министър В. Молловъ: Говорите за почтеностъ! Я оставете почтеността.

Н. Мушановъ (д): Почтено да се отнасяте.

Министър В. Молловъ: Турни си пръста на главата и помисли.

Н. Мушановъ (д): Да се отнасяте почтено и достойно съ хората, защото, ако почнемъ тъй да разискваме, мисля, че Вие повече ще пострадате отъ г. Малиновъ.

Министър В. Молловъ: Всичките ми уважения къмъ г. Малинова, . . .

Н. Мушановъ (д): Какви съ тия уважения!

Министър В. Молловъ: . . . но защо е туй подозрение къмъ мене? Вие съмнявате ли се, че азъ съмъ запазилъ интересите на България?

А. Малиновъ (д): Азъ не Ви обвинявамъ въ това, . . .

Министър В. Молловъ: А въ какво ме обвинявате?

А. Малиновъ (д): . . . но моя длъжностъ е да пазя тия интереси като Васъ, да Ви привлѣча вниманието на опасностите, които съ Вашето съглашение се откриватъ за България.

Министър В. Молловъ: Обвинявате ме въ небрежностъ, въ незнание. Азъ Ви казахъ, че съмъ билъ на поста си.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Азъ моля, г. да, що-годе да запазимъ правилника, като се прочете договорътъ и г. министърътъ на финансите даде освѣтление.

Министър В. Молловъ: По този въпросъ ангажментътъ е, да се започнатъ преговори.

Д. Грънчаровъ (з. в): Сега Ви дотрѣба правилникътъ!

Д. Зографовъ (з. в): Когато ви изнася, тогава искате прилагането на правилника!

Нѣкой отъ лъвицата: Изяли сте правилника съ коридитъ!

Министър В. Молловъ: Ако сте доволни отъ това, което ви докладирамъ, стига!

Д-ръ И. Бешковъ (з. в): Г. министър-председателътъ иска да се запази правилникътъ. И азъ искамъ да кажа две думи въ защита на този правилникъ. (Възражения отъ сговористите)

Председателстващ А. Христовъ: (Звъни)

Д-ръ И. Бешковъ (з. в): Г. г. народни представители! Въ чл. 7 отъ протокола, който ни се внесе днесъ, сключенъ отъ г. министър-председателя съ Междусъюзнишката комисия, се казва: (Чете) „Българското правителство се задължава да поднесе настоящата спогодба на одобрение отъ Народното събрание едновременно съ договора относително емисията на проектирания заемъ“. Този протоколъ

ни се внесе сега преди пет минути и затова въ защита на правилника, заедно съ г. министър-председателя, който го защитава. Искамъ да помоля Народното събрание да се съгласи, щото дебатитъ по цѣлия този комплексъ отъ въпроси да почнатъ най-рано утре.

Н. Мушановъ (д): Сега се внесе ново измѣнение.

С. Омарчевски (з): Измѣнение и допълнение на онова, което още не сме гласували!

Министъръ В. Молловъ: Или ще говоримъ като хора, или нѣма. Тѣ сѣ само формални, редакционни поправки. Нѣма нищо съществено.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Ясно е, че господата сѣ изгубили желанието да спорятъ по самия договоръ за заема...

Н. Мушановъ (д): Много рано е още!

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: ... и търсятъ други въпроси, по които да говорятъ. Ще имате възможностъ и по тѣхъ да се спрете. Ние сме търпеливи...

Н. Мушановъ (д): Виждамъ колко сте търпеливи!

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: ... и ще дадемъ отговоръ на всичко.

Г. Бешковъ, бждете спокойни. Това, което наричатъ протоколъ, неговата същностъ влиза въ протокола отъ 20 мартъ. Това е само една формалностъ. Четете договора и ще видите.

К. Пастуховъ (с. д): А измѣненията?

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Никакви измѣнения нѣма.

Д. Грънчаровъ (з. в): Това е ново нѣщо.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Недейте ме кара да влизамъ по същество, за да видите колко праздно е това, което се приказва. Увѣрявамъ ви, че е праздно. Всички приходи на България сѣ подъ ипотека. Само за смѣтка на Народната банка се иска другото. Четете договора.

К. Пастуховъ (с. д): Не сте си наредили работата и — криво ви е Народното събрание!

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля г. секретаря да прочете предложението за одобрение договоритъ за емитиране на 7½% български държавенъ стабилизационенъ заемъ заедно съ мотивитъ, общия договоръ и съглашенията къмъ него.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита изцѣло предложението за одобряване договоритъ за емитиране на 7½% български държавенъ стабилизационенъ заемъ заедно съ мотивитъ, общия договоръ и съглашенията къмъ него) (Вж. прил. Т. I, № 3)

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, г. секретарятъ да прочете и постѣпния днесъ протоколъ заедно съ договора, приложението къмъ него и измѣненията и допълненията къмъ общия договоръ и съглашенията.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита и протокола, договора за френската частъ на българския държавенъ 7½% стабилизационенъ заемъ отъ 1928 г., приложението къмъ този договоръ и измѣненията и допълненията къмъ общия договоръ и съглашенията) (Вж. прил. Т. I, № 8)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Азъ предполагамъ, че внесенитъ за разискване и одобрение въ Народното събрание договоръ за заема ще бжде посрещнатъ, ако не съ всеобщо одобрение, то поне съ едно всеобщо спокойствие. Изглежда, обаче, че успѣхътъ въ онова, което биде предприето отъ правителството, въ тоя случай е разтревожилъ малко нѣкои представители отъ уважаемата оппозиция и затуй още преди разискванията на договора се внесе единъ елементъ на застрастяване, който по подобни финансови въпроси на всѣка цена би трѣбвало да бжде избѣгнатъ.

Азъ искамъ да кажа само нѣколко думи по договоритъ въ връзка съ другитъ въпроси, които сѣ внесени за разискване въ Народното събрание, защото считамъ, че голѣмитъ, важнитъ, мъжнитъ въпроси бѣха разисквани все-странно, нашироко обяснявани, свѣрзани дори съ известни недоразумения, почти кризи въ миналото. Това ме освобождава сега отъ задължението да се върна отново върху протокола на Обществото на народитъ, който биде внесенъ и разискванъ преди нѣколко месеца отъ Народното събрание. Тогазъ ние действително се намирахме предъ трудни проблеми. Тогава бѣше повдигнатъ въпросътъ главно за Българската народна банка; тогава бѣха повдигнати въпроситъ за освобождението на залозитъ въ полза на новия заемъ, т. е. вдигането на ипотека отъ Междусъюзническата комисиия и поставянето на тази първа ипотека като залогъ на стабилизационния заемъ; тогазъ бѣха повдигнати въпроситъ около самата стабилизация, въпроси сравнително по-малки, а много повече въпросътъ за отми-няването на монопола на чуждитъ девизи, който сега съществува за Българската народна банка и който следъ известно време — неопредѣлено точно — ще трѣбва да даде мѣсто на едно друго положение. Това бѣха действително важни държавни въпроси. Като послѣствие на тогавашнитъ разисквания и тогавашното одобрение отъ страна на Народното събрание на протокола трѣбваше да бждатъ предприети вече практически стѣпки за осъществяването на самия предполагаемъ стабилизационенъ заемъ.

Г. г. народни представители! Презъ септемврий месецъ въ срѣдата на Обществото на народитъ, когато трѣбваше да се перфекционира установения по-рано протоколъ и да се допълни съ известни постановления, които сѣщо тѣй бѣха одобрени отъ Народното събрание чрезъ гласуването на така наречения допълнителенъ протоколъ, който увеличаваше сумата на заема, ние дойдохме до одобрението отъ страна на Съвета на Обществото на народитъ на предполагаемия заемъ, одобрението му отъ страна на втората комисиия на Общото събрание и най-сетне на самото Общо събрание на Обществото на народитъ въ неговата последна септемврийска сесия. Следъ туй трѣбваше да бждатъ предприети вече практическитъ стѣпки за осъществяването на самия заемъ, т. е. преговоритъ по заема. И азъ мисля, че сега народното представителство би желало да бжде освѣтлено тѣмко по тѣзи конкретни въпроси — не по онѣзи, които сѣ били предметъ на разискване, които сѣ били одобрени и които образуватъ основата, на която азъ трѣбваше да работя по-нататѣкъ. Ако, обаче, Народното събрание желае, азъ съмъ напълно готовъ да дамъ всичкитъ освѣтления по въпроса за измѣненията въ конвенцията, която е била сключена въ мое отсъствие между министър-председателя и Междусъюзническата комисиия, въ която се установяватъ така нареченитъ допълнителни гажове, които сѣ като едно послѣствие на онова, което бѣ прието въ протокола и въ доклада на финансовия комитетъ до Съвета на Обществото на народитъ. И въ същностъ тѣ не измѣняватъ въ нищо фактическото положение. Тѣзи измѣнения въ протокола сѣ необходими, защото Междусъюзническата комисиия, въ съгласие съ Главната репарационна комисиия, вдига своето право, което е било установено по-рано съ специалната конвенция, върху вносниятъ и износнитъ мита, които служеха досега като първа ипотека за изплащане на репарациитъ. Съ огледъ на препорѣката, която съществува въ протокола на Обществото на народитъ, тя настоява за замѣняването на този гажъ съ другъ единъ — съ други приходи. Обаче разликата се състои въ следното. Докогато митнитъ се намираха въ първа ипотека, всичкитъ приходи въ митнитъ постѣпваха направо въ Народната банка по две смѣтки: смѣтка А и смѣтка Б. Първата смѣтка се отнасяше до внасянето на тия приходи въ левове, а втората — до преобрѣщането имъ въ чужди девизи, колкото е, разбира се, потребно за изплащане на 6-месечнитъ вноски по нашитъ репарационни задължения и по задълженията

ни за окупационния дълг. Сега, г. г. народни представители, това, което е издействувано, е следното. Такава реална ипотека, такъв сервиз не съществува. Въместо единъ реален гажъ, ние имаме единъ номинален гажъ. Вие ще видите отъ този протоколъ, че постъпленията отъ тѣзи приходи не постъпватъ по една специална сметка, а постъпватъ въ държавното съкровище и, евентуално, когато въ едно неопредѣлено бъдеще бихме били при едно положение, при което съотношението между приходитъ отъ матицитъ и налитъ задължения би било промѣнено по такъвъ начинъ, че би трѣбвало да се търси единъ допълнителенъ приходъ за изплащането на репарациитъ, тогава този протоколъ би могълъ да влѣзе въ едно практическо действие. Дотогава този въпросъ не съществува реално. Азъ трѣбна да ви кажа, че по него ние се намираме въ положението на държава, която е подписала главнитъ договори, или по-добре Ньойския договоръ, въ който има една стипулация, споредъ която всичкитъ приходи, всичкитъ сръдства и ресурси на държавата сѣ заложени in toto за изплащането на репарационния дългъ. При това положение вие ще се попитате: защо е спецификацията отъ приходитъ? Тази спецификация отъ приходитъ, по разбирането на Междусъюзническата комисия, е едно улеснение за държавното съкровище, едно улеснение въ смисълъ такъвъ, че евентуално по-сетне нѣма да станатъ известни усложнени преговори, негосиации съ Междусъюзническата комисия, каква частъ отъ приходитъ би трѣбвало да се занесатъ по една отдѣлна сметка за изплащане на репарационния дългъ. Тѣ смѣтатъ, че по този начинъ се улеснява и българското съкровище и Междусъюзническата комисия, разбира се, при положението, че репарационниятъ дългъ остава такъвъ, какъто е сега, че той ще се плаща, тъй както се плащаше досега, и че нѣма да се намѣримъ при по-други положения, при които цѣлятъ репарационенъ въпросъ би се сложилъ на разискване и разрешение на друга база. Азъ въ това отношение никакви конкретни указания или никакви въпроси не мога да повдигна. Мога само едно да ви увѣря: свѣтътъ се занимава съ репарационната проблема; той се занимава съ нея не съ огледъ на нашето финансово положение, но съ огледъ на финансовото положение на главния платецъ — Германия. Обаче оттамъ могатъ да бѣдатъ дадени много полезни основи за третиране и на нашия репарационенъ въпросъ въ бъдеще, когато той би трѣбвало да бѣде повдигнатъ практически и отъ нашата държава.

Толкова по този въпросъ. Нищо неясно, нищо неосвѣтлено нѣма въ него; той е билъ разискванъ много по-рано въ пълни подробности и това, което сега се предлага за гласуване и одобрение, то е само едно последствие на онова, което е било ясно още преди нѣколко месеца.

По самитъ условия на заема, г. г. народни представители, азъ мога да ви съобща само нѣколко цифри, защото договоритъ сѣ ясни сами по себе си. За тѣхна характеристика, г. г. народни представители, позволете ми да кажа следното.

Въ основата си тѣзи договори не промѣнятъ, освенъ въ нѣкои точки, които сѣ подобрения, положенията на договоритъ за бѣжанския заемъ. Както при бѣжанския заемъ, така и въ тѣзи договори, ние имаме сѣщитъ постановления. Три четвърти отъ тѣзи постановления се намиратъ въ протокола на Обществото на народитъ. Следователно, тѣ вече сѣ познати на Народното събрание отъ 1926 г., тѣ сѣ познати на Народното събрание и отъ последния протоколъ, подписанъ съ Обществото на народитъ. Естествено е, че се промѣняватъ конкретнитъ условия на самата финансова операция и затуй азъ върху общитъ постановления на договора за заема въ сѣщностъ нѣма какво да говоря. Ако бѣда запитанъ, азъ съмъ винаги драговошно на разположение на Народното събрание, ако има нѣкакво съмнение, колебание, неясност, да дамъ нужното обяснение веднага. Но изобщо мога да кажа, че тѣ сѣ сѣщитъ, както договоритъ за бѣжанския заемъ. Практиката, която е установена отъ Обществото на народитъ, е възприела единъ общъ договоръ, general bond, който въ оригиналъ е на английски езикъ за всичкитъ групи банки. Следователно, въ своя английски текстъ този договоръ образува *laire loi*, както се казва, основата за тълкуване и на другитъ договори.

Ще ме запитате защо има общъ договоръ. Отъ секретариата на Обществото на народитъ и отъ юриститъ това се обяснява съ нуждата да има единъ общъ текстъ, който да бѣде ясенъ за всички и въ случай на евентуални

препирни, спорове и недоразумения да бѣде тълкуванъ еднообразно въ всички страни, които взиматъ участие въ подписването на нашия заемъ. И тая система, трѣбва да кажемъ, е правилната, добрата. Тя е била следвана отъ Австрия, отъ Унгария, изобщо е практика на Обществото на народитъ, която и ние възприехме при бѣжанския заемъ, която ние възприемаме и днесъ. Покрай този общъ договоръ, който образува сѣществото на всичкитъ стипулации въ свръзка съ сключения заемъ, съществуватъ и отдѣлни съглашения, така наречени *Dollar An Agreement*, *Sterling An Agreement* и *Contrat Français*, който се отнася за участницитъ въ френската частъ на този заемъ. Въ тѣзи съглашения се опредѣлятъ специалнитъ условия, които интересуватъ всѣка една страна, ако мога така да кажа, която взема участие въ заема. Не въ всички страни борсовитъ условия за емитирането сѣ еднакви, и следователно, предвиждатъ се различни стипулации, които по сѣществото си не се различаватъ една отъ друга, но се различаватъ по това, напр., че въ Франция облигациитъ могатъ да бѣдатъ печатни, когато обичаитъ на лондонската и ньюйоркската борси и да бѣдатъ гравирани, което предизвика повече разноски, но което не може да бѣде премахнато, защото такъвъ е борсовитъ обичай. Има несъмнена разлика въ положението на самитъ борси. Съ туй се обяснява, че емисиата въ Лондонъ е една, въ Ню-Йоркъ е друга, въ Франция е трета.

Предметъ на тѣзи стипулации сѣ съглашенията, които сѣ сключени съ отдѣлнитъ банки въ различнитъ страни. Всичко останало се слива въ общия договоръ, който е основата на цѣлия заемъ.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ сѣщо тъй да изтъкна, че този пътъ, може би още повече, сключването на тѣзи договори е било поставено на едно изключително, подробно, внимателно изучаване и редактиране отъ страна на лица, на хора, които по тази материя иматъ по-голямъ опитностъ отъ мене и отъ нѣкои наши хора, които биха били въ състояние да взематъ участие при сключването на подобни операции.

За Франция азъ имахъ на моя страна делегиранъ членъ отъ секретариата на Обществото на народитъ; за Англия имахъ сѣщо тъй първия помощникъ на Съръ Артуръ Солтеръ — директоръ на финансовата секция при Обществото на народитъ — сетне уважаемиятъ г. Целтингъ, англичанинъ по произходъ — който въ сѣщностъ е редакторъ на самия протоколъ — който е провѣрявалъ текстъ по текстъ, документъ по документъ, стипулация по стипулация цѣлия договоръ. Освенъ тѣхъ въ Лондонъ по делегация на финансовия комитетъ бѣше председателтъ му графъ де Шаландеръ и неговиятъ предишенъ председателъ съръ Отто Нимайеръ, който е единъ отъ най-виднитъ членове на английскитъ банки. Нито една стипулация въ тѣзи договори, нито едно постановление въ съглашенията или общия договоръ не сѣ били възприемани преди да бѣдатъ предварително разисквани заедно съ тѣхъ и съ представителитъ на банковитъ групи. Къмъ това трѣбва да прибавимъ, че предъ видъ на моя печаленъ опитъ по други договори, за които уважаемиятъ г. Малиновъ помена преди малко, които не сѣ редактирани нито съ сѣщата грижливостъ, нито съ сѣщото умение, предъ видъ на туй, че въ такова време се случватъ въ тѣзи договори постановления, които не се оправдаватъ нито съ нашитъ преписки, нито съ това, което съществува въ нашитъ книжа, азъ сѣ съгласието на правителството отъ наша страна поканихъ единъ отъ виднитъ английски адвокати, юрисконсулта на Английската банка, съръ Вилямъ Лизъ, да бѣде на наша страна при редактиране договора за заема. Следователно, отъ становище на право, отъ становище на възможни недоразумения, ние имаме договори, каквито досега въ България по нашитъ заеми ние не сме имали. Това участие, вие разбирате, е много важно и по отношение отдѣлнитъ постановления — по отношение не само на тѣхната редакция, но и по отношение на тѣхното съдържание. Благодарение на това участие и на усилията, които азъ употребихъ примѣрно въ тѣзи договори — впрочемъ, тѣзи усилия азъ употребихъ още въ Женева — въ тѣзи договори е премахната онази клауза, която съществувала въ договора за бѣжанския заемъ и която не ни бѣше наложена отъ банковитъ групи, но която ни бѣше наложена отъ самото Общество на народитъ, като първа крачка, като първа операция съ България, страна още непозната, още невязстановила своя кредитъ — клаузата за 6-месечната резерва. Тази клауза е изхвърлена, и, следователно, въ туй отношение се придобива положение, което, чисто

технически казано, е по-благоприятно, отколкото онова, което ние можахме навремето, през 1926 г., да издействуваме от Обществото на народитѣ и от самитѣ банкови групи, които взеха участие въ тогавашния заемъ. Следователно, азъ мога да ви увѣря, че лично азъ съмъ съвършено спокоенъ — пъкъ имамъ претенцията до известна степенъ и азъ да разбирамъ отъ право и да третирамъ тѣзи въпроси на всички езици, на които сѣ написани договоритѣ, съ достатъчна компетентностъ — защото съмъ създавалъ едно положение, което действително ще отнема всѣкаква възможностъ въ бъдеще за каквито и да е констатации, недоразумения или спорове.

Г. г. народни представители! Като говоря за тѣзи договори, азъ съмъ длъженъ да изтъкна още единъ малък въпросъ, който бѣше за мене важенъ: къмъ кои банкови групи да се отнесемъ за преговори по този заемъ? И азъ съмъ длъженъ да ви кажа, че преди да почна каквито и да е преговори, се отнесохъ за указание къмъ емисионнитѣ институти, които сѣ много по-обективни, които сѣ въ състояние да иматъ известно въздействие върху финансовия пазаръ и които въ туй отношение бѣха отъ изключителна голѣма полза и при сключването на нашия заемъ. Два отъ тия емисионни институти ми дадоха указание за разрешаването на тая проблема въ съгласие съ съществуващитѣ обичаи на международния пазаръ. И ние се отнесохме къмъ нашитѣ предишни банкери, къмъ групата Schroder и неговитѣ партньори — една банка, която е известна на английската пияца по своята мощностъ и която е призната като такава и въ другитѣ страни. Вие виждате, че заедно съ нея взематъ участие първокласни финансови институти. Имената на американскитѣ банки сѣ посочени въ американския договоръ: — Speyer & Co, която е взела участие въ бѣжанския заемъ, J. Henry Schroder Banking Corporation, едно отѣделение на Шрьодеръ отъ Лондонъ въ Ню-Йоркъ, Banque Belge pour l'Etranger S. A., Banca Commerciale Italiana, Credit Suisse, Zurich — всичкитѣ първокласни и сѣ едно общопризнато международно значе-ние банки.

Въ английската частъ на заема взема участие групата Schroder, Ottoman Bank и Stern Brothers, които сѣ наши банкери отъ преди войната. Взема участие и една отъ най-големитѣ фирми въ Холандия, Hore & Co въ Амстердамъ, която досега, по известна привилегия, която съществува въ Холандия, е била и ще бѣде освободена да представлява какъвто и да е годишенъ балансъ и годишна сметка за своитѣ операции — толкова е силно, толкова е укоренено довѣрието къмъ тая, така да кажа, класическа банкова фирма въ Холандия.

Вземете французкия договоръ и ще видите, че всички първокласни французки банкови институти взематъ участие въ нашия заемъ. На първо мѣсто Banque de Paris et des Pays Bas, онази, която претендираше съ право да бѣде нашиятъ старъ банкеръ, защото предишнитѣ наши заеми сѣ сключвани съ нея. Но заедно съ нея взема участие другата, въ това отношение, може би, конкурентна банка — Banque de l'Union Parisienne, една отъ голѣмитѣ емисионни банки досега; взема участие и Comptoir National d'Escompte de Paris, също така една отъ мощнитѣ банки; Crédit Lyonnais, която е известна на всички; Crédit Mobilier Français, също така и Société Générale pour favoriser le Développement du Commerce et de l'Industrie en France. Мога да кажа, че въ една по-добра компания ние не бихме могли да се намѣримъ, когато сключваме такава една финансова операция — нѣщо, което не е безъ значение отъ известно международно съображение, не е безъ значение за Обществото на народитѣ, не е безъ значение и за установяването на нашия кредитъ.

Г. г. народни представители! Веднажъ избранъ тоя пътъ, веднажъ избрани групитѣ, сѣ които ние трѣбва да третираме, вториятъ въпросъ бѣше да се избере базата на това третиране. И по тая база трѣбва да кажа, че българското обществено мнение прояви голѣмо нетърпение. Виждате, че ние имаме четири почти договора, които трѣбваше да бѣдатъ обмислени, редактирани и написани, по които сме имали нѣколко проекта, които сме разисквали. Общественото мнение, казвамъ, въ своето нетърпение мисли, че една такава важна финансова операция може да се свърши отъ денъ до пладне, презъ нощта, че това е единъ видъ, както когато се отива въ нѣкое бакалница да се пазари нѣкое кило круши или нѣкое кило ябълки. Подобни финансови операции се извършватъ съ голѣмо търпение. По нѣкой пътъ човѣкъ трѣбва да отстъпи даже нѣколко крачки назадъ, да създаде известно впечатление за невъзможностъ, да може,

следователно, да издействува на друга база или при други условия онова, което е по-благоприятно за държавното съкровище. Това, което за насъ въ тоя случай бѣше важно и което, може да се каже, продължи самитѣ преговори за базата на нашия заемъ, бѣше положението на пияцата за бѣжанския заемъ. Когато азъ сключвахъ тоя последния, на пияцата нѣмаше база за оценка, нѣмаше мащабъ. Ние не бѣхме излизали на международния пазаръ. Ние имаме само препоржката на Обществото на народитѣ, имаме хуманитарни съображения за настаняването на бѣжанцитѣ, заемътъ ни бѣше по-скоро благотворителенъ, макаръ че благотворителностъ съ банкови групи не се прави, но ние нѣмахме мащабъ за оценяване на нашия международенъ кредитъ. Сега ние този мащабъ го имаме. И азъ не мога да кажа, че този мащабъ е отъ такъвъ характеръ, щото ние да можемъ да бѣдемъ задоволени съ оная оценка, която носителитѣ на българскитѣ ценни книжа отъ последния заемъ правятъ за положението, въ което се намира нашиятъ пазаръ и нашата държава. Съ други думи, трѣбва да ви кажа, че на английската пияца нашиятъ заемъ отъ 1926 г. се котираше при едно спадане на емисионния курсъ въобще. И азъ съмъ длъженъ преди всичко тукъ, въ тази срѣда, да отдамъ правото на банквитѣ групи, сѣ които третирахъ презъ 1926 г., защото изборътъ тогавъ пакъ бѣше основанъ на нашитѣ предишни отношения. Когато една държава има свои банки, сѣ които третира държавнитѣ финансови операции, тѣзи банки несъмнено иматъ пълненъ интересъ да подкрепятъ кредита на самата държава, защото тѣ сѣ, които се ангажиратъ съ инвестирането на тѣзи облигации, тѣ иматъ до известна степенъ морална отговорностъ да поддържатъ тѣхния курсъ и тѣ при всѣка една нова операция иматъ за задача да дадатъ възможно добритѣ условия. Още тогава стариятъ баронъ Грѣнъ Шрьодеръ, шефъ на тази фирма, ми казваше: „Вие искате една емисия отъ 92; грѣцкитѣ заемъ е по-долу отъ 92; внимавайте много, недейте настоява на такава висока емисия, защото може тя да се даде, може тя да има при подписката единъ успѣхъ, но това не значи, че тя може да бѣде задържана по-сетне на пазара“. И когато сега оглчнахъ преговори съ същата къща и съ същото лице, първата му дума бѣше: „Спомнете ли си, г. министре, че въ 1926 г. азъ Ви предупредихъ да не настоявате за по-висока емисия? Виждате, че азъ бѣхъ правъ.“ Тогавъ емисия 92 биде издействувана сѣ единъ голѣмъ натискъ отъ страна на английската банка — азъ сега мога да кажа тази истина — която искаше въ това отношение да издействува възможно, максималното, ако мога да кажа. При все туй, пазарътъ опроверга тогавашнитѣ по-оптимистични предвиждания. И ако вземемъ ние курсоветѣ на лондонската пияца за бѣжанския заемъ 1926 г., и тѣзи презъ 1928 г., която важи, ще видимъ че презъ януарий месецъ 1928 г. котизацията е 88³/₈; на 1 февруарий същата година тя е 91¹/₄; на 15 февруарий — 90¹/₄; на 1 мартъ — 89¹/₂; на 16 мартъ — 88³/₄; на 2 априлъ — 90¹/₄; на 16 априлъ 90³/₄; на 2 май — 90; на 15 май — 90¹/₄; 92 е на 15 юний, когато се решава почти окончателно въпросътъ съ Обществото на народитѣ — има едно подобрение на курса; на 2 юлий е 89 — препирнитѣ съ Дисконто; на 16 юлий — 88⁷/₈; на 1 августъ — 88¹³/₁₆; на 15 августъ — 88¹/₄; на 17 септемврий — 89¹/₂; на 1 октомврий 90⁷/₈; на 15 октомврий — 90 и на 2 ноемврий — 89⁷/₈. Общо най-високъ курсъ 92, най-низкъ 88¹/₄. Виждате каква е котизацията.

Ако вие вземете насреща котизацията на ню-йоркската борса, ще видите, че има една разлика между нея и тая на лондонската борса. Котизацията на английската пияца става, както се казва технически, флятъ, сѣ включване на лихвата, когато на ню-йоркската борса става обратното. На ню-йоркската борса, като почнете отъ м. мартъ 1928 г. съ срѣденъ курсъ, може да се каже, 92¹/₂, който стига до 93, на 27 априлъ имате 93, на 25 май — 92³/₄ до 93¹/₈; следъ това имате курсове 92, 92, 92, на 29 юний — 93, на 27 юлий — 90¹/₂ до 91, на 24 августъ — 90—91, на 5 октомврий — 90—91. Азъ давамъ курсоветѣ на предложенията и търсениа.

И трѣбва да ви кажа, че за опредѣлянето на тия курсове сѣ влияли обикновено много малки операции. Само когато се подписа протоколътъ съ Обществото на народитѣ, на английската пияца имѣ едно по-големо раздвижване по отношение нашия бѣжански заемъ. Въ другитѣ случаи предлагането е 3, 5, 6, 7, 10 — толкова е и търсенето. Следователно, опредѣлянето на курса става върху една много съкратена база. Това показва, че търсенето е ограничено; а това пъкъ отъ друга страна показва, че ние още не сме достатъчно установени върху пияцитѣ, за да можемъ да претендираме при сключването на заема за едни бази, каквито

биха могли да бъдат намърени от други държави, с които ние в този случай не можем по никой начин да се сравняваме.

Тук трябва да ви спомена за последния гръцки заем, сключен под покровителството на Обществото на народите. Гръците се третират на пиятата въобще много по-добре от нас, защото техните платежи по старите заеми са 100%, а нашите, както знаете, са с един мораториум за известно число години и следва подир това една скала за плащанията, които се постепенно увеличават в своя процент към пълното плащане в злато — нъщо, което има своето значение. У гръците не се прави разлика между националностите на носителите на техните ценни книжа, а у нас тази разлика съществува: прави се разлика между носителите български, чехословашки и други нъкои от околните държави и носителите от останалите държави. Следователно, както виждате, ние не сме още в такова положение, при което бихме могли да се считаме така да се каже, напълно нормализирани, за да можем да искаме и една нормална оценка, колкото се отнася до котирането на нашите ценни книжа.

При това положение bankerите установиха, че те не могат да говорят за една база 7%, защото е много ясно, че при 7% лихва сравнението между курсовете по нашия български заем и онай емисия, върху която аз настоявах да се произведе новият заем, ще бъде много леко за всеки подписчик и, следователно, щом курсът на българския заем е 88½, естествено е, че ние не можем да претендираме за една емисия 92, 91, 90, защото всеки един ще каже: защо ще подписвам за новия заем — който също е под моралната гаранция на Обществото на народите — аз ще взема облигации от българския заем. И затуй трябваше да се търси нова база; и тази нова база, след дълги негоциации, в съгласие с моите другари от правителството, се установи върху типа 7½%, след като беше разисквано извънредно подробно — и не мога да откажа, че известни съображения биха могли да говорят в полза на този тип — върху типа 6½%, под 7%, но при друга една емисия. Имахме, следователно, за избор две положения и трябваше да оценим онова, което е по-годно за съкровището: дали 6½% при емисия 84, или 7½% при емисия, която беше предложена първоначално 95, но която аз сполучих да кача за Лондон на 96, за Ню-Йорк на 97 и за Франция, пред вид особено положение там, с оглед на френското фискално законодателство — на 98-20. Там, обаче, в Франция, цесионният курс е сравнително по-низък при една стипуляция — която ще видите в договора за френската част от заема — която дава възможност при приключване на сметките и там пак да покачим цесионния курс най-малко с ½% и да дойдем пак до 90, колкото е цесионният курс на лондонската пияца, но при една емисия в Франция на 98-20, вмъсто на 96. Когато ние оценявахме всичките тия положения, които, трябва да ви кажа, дават известни конкретни резултати, ние трябваше да държим в съображение други елементи. И когато тези съображения бидоха оценени от всички страни, съ оценяване даже до една десета от един фунт, ние дойдохме до убеждението, че за нас, при нашите условия, най-благоприятното разрешение ще бъде да сключим заем при тип 7½% и при тази емисия, която преди малко споменах. Ако вземете таблиците, по които се изчисляват обикновено такива облигации или такова сключване на заеми — таблици, които, така да се каже, образуват банковото евангелие на групите, които се занимават с емисия на вътрешни и външни заеми — вие ще дойдете до следното положение. Ние почнахме от третиране на въпроса за един заем при 30 години амортизация. След известни усилия от моя страна дойдохме до 40 години. При 30 години амортизация, разбира се, цифрите са едни, при 40 години те са други и по-благоприятни за нас. Следователно, позицията е по-благоприятна. Ако вие сравните тези таблици, които нма да бъдат окончателно точни — защото са изчислени при годишни вноски, а не при 6-месечни вноски и, следователно, трябва да се вземе под внимание играта на лихвата при 6-месечни вноски и при годишни вноски — ще видите, че ние получаваме при лихва 6½%, емисия 84-11, следователно, с една малка поправка, реалната лихва ще бъде 7-80%. Същото получаваме при лихва 7%, емисия 90-22; същото получаваме при лихва 7½%, емисия 96-33. Следователно, ако тези цифри, които представляват десетични числа, прехвърлим отатък, към реалната лихва, ще получим евентуално 7-81%, 7-82% и 7-83% — значи, различие в стотните, не в десетите.

Тази избрана позиция, г-да, която аз бих могъл да ви изложа в всичките ѝ разклонения, бѣ разработена в най-големи подробности от моя другар г. Стоянов, който не само има големи познания по нашите заеми, но има и познания по висшата математика. Както знаете, той е не само математик, но и математик-астроном, и, следователно, може да борава с астрономически цифри.

Ц. Стоячевъ (з. в): Асѣ само астрономъ може да борава сѣ такива цифри.

Министъръ В. Молловъ: Той е имал възможност даже в самите таблици да направи известни корекции, и мога да ви кажа, че неговите изчисления, проверявани до най-малки подробности, винаги са били признавани от нашите контрагенти за точни и верни. След, казвамъ, подробни обмисляния и при много продължителни колебания и преговори между мен и bankerите, и между мен и моите другари от правителството — защото аз не съм действувал в тези случаи нито една минута без предварителното съгласие на моите другари; жѣлаехъ в туй отношение не да се ползувамъ сѣ единъ мандатъ, който да ми даде право да откажа, тъй както азъ бихъ оценил, че е най-добре, но искахъ да избирамъ най-добро следъ оценяване не само отъ наша страна в Лондонъ, но и отъ страна на моите другари в София — казвамъ, следъ тая оценка, ние дойдохме до заключението, че за насъ представлява по-голяма стога базата 7½%, при една по-висока емисия. Базата 6½%, върху която би могла да се говори, несъмнено, има една несгода — низката емисия, 84. Виждате, че, като реална лихва, ние дохождаме почти до същото положение, обаче размърътъ на заема би билъ по-високъ. При известни изчисления, резултатътъ е сравнително сѣ една малка цифра по-неблагоприятенъ. При 7½% и по-висока емисия, такава, каквато уговорихме, ние имаме друга една цифра на заема, много по-малка, и, следователно, вѣ това отношение нашата задълженостъ се представлява по-добре.

Трябва да ви кажа отъ друга страна, че при 7½%, което показва една повишена лихва, ние уговорихме безусловно възможността на една конверсия на заема следъ 10 години — нъщо, което ни дава възможностъ отсега да се подготвимъ, за да извършимъ тая операция, за която ние имаме вѣ договоритѣ предварително установена стипуляция. И понеже надеждата на всички е, ние да дойдемъ надъ al pari вѣ едно сравнително непродължително време, то ще трябва да кажа, че и за тая евентуалностъ е предвидено онова постановление на договоритѣ, което гласи, че амортизацията ще става чрезъ тиражи, не чрезъ плащане на премии и не чрезъ изкупуване на свободния пазаръ.

Когато говоря за изкупуване, азъ трябва да изкажа едно съжаление, че нашата държава, благодарение ограниченитѣ си срѣдства, не може да поддържа вѣ странство една финансова служба, както правятъ всичките държави безъ изключение. Такава финансова служба е необходима за следенето вървежа на нашите ценни книжа, на нашата кредитоспособностъ и за възможността на известно въздействие върху чуждитѣ борси, възможността на едно своевременно подготвяне на пазара, когато държавата има нужда да извърши известна финансова операция. Не само голѣмитѣ държави, не само предишните държави, но и държави отъ много по-малък калибъръ иматъ такава служба. За голѣмо съжаление, поради ограниченитѣ си срѣдства, ние нѣмаме такава служба и вѣ туй отношение третиранята, преговоритѣ, които водимъ, са преговори, които по нѣкой път се затрудняватъ отъ тая страна, че ние трябва да предприемаме прибързано известни действия, които, ако биха били предприети по-рано, биха могли да бъдатъ свързани сѣ едни по-други резултати, отколкото даватъ тия вѣ момента предприемани мѣрки.

При туй положение, вѣ което се намираме, и при оценката, която азъ имамъ отъ много страни — защото по всички тия въпроси имамъ не само предварителното одобрение на представителитѣ на финансовия комитетъ, на секретарията на Обществото на народитѣ, но азъ се събесѣдвахъ и сѣ други лица, сѣ които имамъ лични връзки, създадени вѣ течение на тия три години, презъ които, за участие или нещастие, азъ бѣхъ принуденъ да защитавамъ интереситѣ на българското съкровище не само тукъ, вѣ страната, но и вѣнъ отъ нейните граници, и поради които връзки азъ можахъ да искамъ и да получа известно обективно мнение за онова, което сме извършили заедно сѣ Обществото на народитѣ, защото то е извършено сѣ знанието и предварителното съгласие на представителитѣ на

Обществото на народитѣ — при това положение, казвамъ, имамъ пълното убеждение, че това, което е добито, е максималното, че то е най-доброто при днешъ съществуващитѣ условия; че както ние, така и банцитѣ сме се намирали въ едно доста деликатно и трудно положение и че сме излѣзли отъ него по начинъ, който заслужава пълното одобрение на финансовитѣ срѣди. При тая оценка, която съмъ провършилъ и въ други срѣди, даже въ единъ моментъ, когато нашитѣ преговори бѣха поставени въ едно доста критическо положение, имамъ спокойното убеждение, спокойната съвѣсть да твърдя, че ние сме придобили онова, което при даденитѣ условия е най-доброто.

Но вие бихте могли да кажете: ако сега условията сѫ такива — каквито ви посочихъ за нашия пазаръ, за пазара на нашитѣ ценни книжа, а моето дълбоко убеждение е, че този пазаръ сега ще се подобри, това е поне така на пръвъ погледъ и, възъ основа на увѣрения отъ компетентни чужди финансови срѣди, неизбежно — вие бихте могли, казвамъ, да ми зададете въпроса: ако това е така, защо не сте решили да почакате по-дълго време? За това, г. г. народни представители, има два вида съображения. Първото съображение е, че протоколътъ на Обществото на народитѣ дава основание на Репарационната комисиия да поддържа своето решение за освобожение на гаранциитѣ само до 31 декември 1928 г. Пълната увѣреностъ на всички банкови и финансови срѣди е, че до края на тази година условията на пазара не биха могли да бждатъ различни отъ тия, въ които ние се намираме/сега. Второ едно съображение е, че на международния пазаръ се подготвятъ много международни финансови операции, отъ които нѣкои сѫ получили почти перфектна форма, които, следователно, могатъ въ едно твърде кратко, непродължително време да подучатъ единъ реаленъ изразъ презъ емисия. Тѣзи предлагаеми финансови операции сѫ въ изучаване, въ приключване. Тѣ сѫ отъ държави, които сѫ съседни намъ и които, следователно, влизатъ въ общата категория балкански държави и които, следователно, се свързватъ въ кредитно отношение, въ отношение на известна оценка, която иматъ другитѣ държави, и съ насъ. Естествено е, че ако борсата, ако пиятата бжде напълнена съ облигации отъ нѣкакъвъ чуждъ заемъ на държава, която е съседна, разбира се, че това ще представлява затруднение за пласирането на нашитѣ облигации. Тамъ е цѣлата гатанка за желанието, което азъ съмъ изразилъ отъ самото начало, а сѣщо и нашитѣ партньори, да можемъ частъ по-скоро да свършимъ съ преглеждането и одобрението на тѣзи договори. Не по нѣкакви други съображения, а по съображения на финансовото тържище, отъ съвършено обективно естество.

Къмъ туй трѣбва да прибавя, г. г. народни представители, и друго едно положение. Като оставимъ преговоритѣ, които сме водили съ Обществото на народитѣ доста продължително време и които бѣха оправдани отъ гледищата, които бѣха изразени и въ Народното събрание, ние действително успѣхме нашата финансова операция, стабилизационния заемъ, да я приключимъ въ едно сравнително извънредно кратко време. Вие виждате колко банкови институти сѫ поменати въ тия договори. Вие разбирате, че това изисква известно време, за да може тѣ да се събератъ, уговорятъ, споразумѣятъ; изисква се, разбира се, и делегатътъ на правителството въ това отношение сѣщо тъй да има надлежното време, най-краткото възможно време. И трѣбва да ви кажа, че всичко онова, което действително много ме натѣжваше въ всичката моя работа и въ всичкото мое принудено стоене въ странство въ моменти, когато азъ бихъ желалъ и даже бихъ потърсилъ начинъ да мога не въ 24 часа, а въ течение на едно по-кратко време да бжда въ София, то бѣ, че срещнахъ едни критики съвършено неоправдани, едни натяквания съвършено произволни и едни разсѣждения, които, вмѣсто да улесняватъ самитѣ преговори, ги затрудняваха, сѣ съобщение на известни данни, които нѣмаха никаква реална стойностъ и не почиваха на никакви фактически положения при воденето на тѣзи преговори.

Азъ мога да ви кажа само едно, г-да: въ 7¹/₂ ч. миналия понедѣльникъ азъ подписахъ договоритѣ съ френскитѣ банки въ Парижъ и веднага натоварихъ на автомобилата моятѣ чантички и каквото имяхъ и заминахъ за България. Това бѣше всичката почивка, която можахъ да си допуща презъ всичкото това време, когато съмъ отсъствувалъ — половинъ часъ време отъ банката до гарата Paris—Lyon—Méditerranée. Но, разбира се, у насъ, поради партизанскитѣ ни нрави, вмѣсто да се гледа на самата обективностъ, вмѣсто известни хора да обсъждатъ възможността и тѣ да дойдатъ на това мѣсто презъ едно по-продължително

или по-непродължително време и да се намѣрятъ въ същото положение, въ което се намира единъ делегатъ на българското правителство, вмѣсто да гледатъ тази възможностъ, стараятъ се да спятъ всѣкакви хули, клевети и измислици по адресъ на своитѣ противници, въпрѣки убеждението имъ даже, че работата, която тѣзи последнитѣ вършатъ, е работа, която е въ полза на самата държава.

Г. г. народни представители! Позволете ми, за характеристика на онова, което е направено, да ви съобща известни цифри, които могатъ да иматъ значение за вашитѣ разисквания.

Новиятъ стабилизационенъ заемъ ще се емитира както следва: английски лири 1.800.000, долари 13.000.000, френски франкове 130.000.000. Частъта на английскитѣ лири се разпредѣля както следва: 1.400.000 е английската частъ, 200.000 е холандската частъ, 100.000 е шведската частъ и 100.000 е чехословашката частъ. Шведската и чехословашката банки не се споменаватъ изрично въ договоритѣ, защото тѣ се приподписватъ отъ пълномощници, които се намиратъ въ Лондонъ; но тѣ взиматъ участие по тѣхно желание, и, следователно, къмъ държавитѣ, които азъ изброихъ по-рано, трѣбва да прибавя и финансовитѣ институти въ Швеция, а така сѣщо и близката намъ по раса страна, Чехословашко, която сега успѣва сѣщо тъй да вземе участие въ тази финансова операция на България.

Частъта въ долари се разпредѣля както следва: американската частъ е 9.000.000 долари, швейцарската частъ е 1.500.000, италианската — 1.500.000, белгийската — 1.000.000; всичко 13.000.000 долара. Френската частъ е 130.000.000 френски франкове.

Общата номинална стойностъ на заема, превърната въ английски лири, възлиза на 5.517.939 английски лири, а реалната му стойностъ, както знаете, е 5.005.718 английски лири, значи, съ 5.718 английски лири повече отъ онова, което е предвидено въ допълнителния протоколъ. Но тая малка частъ въ повече е допустната поради смѣткитѣ и въ съгласие съ представителитѣ на финансовия комитетъ. Това отговаря на 3.724.618.000 български лева.

Разнитѣ части отъ заема ще се емитиратъ при следнитѣ курсове: частъта въ английски лири ще се емитира по курсъ 96, частъта въ долари — по курсъ 97 и частъта въ френски франкове — по курсъ 98-20.

Отъ разнитѣ части, следъ като се приспадатъ емисионнитѣ разноси на банцитѣ и съответниятъ гербовъ сборъ, България ще получи следнитѣ чисти произведения: 90% отъ английската, шведската и чехословашката части, или 1.440.000 английски лири срещу 1.600.000; 93³/₄% отъ холандската частъ или 181.000 английски лири; 92% отъ американската частъ или 8.280.000 долара, равни на 1.701.428 английски лири; 91¹/₄% отъ швейцарската частъ или 1.368.750 долара, равни на 298.177 английски лири; 91-80% отъ италианската частъ, или 280.955 английски лири; 90% отъ белгийската частъ, или 164.938 английски лири; 89¹/₂% съ възможностъ да стане 90% и цифрата да се увеличи на 936.720 английски лири, отговарящи на французки франкове 116.360.000.

Така щото при тия цифри срѣдниятъ емисионенъ курсъ на заема ще бжде 96-9, а срѣдниятъ цессионенъ курсъ, т. е. на чистото произведение, което ще получимъ следъ приспадане разносикитѣ на емисионнитѣ банки и съответния гербовъ сборъ, ще бжде 90-72. Като се възприеме сѣщиятъ методъ на пресмѣтане, както при бѣжанския заемъ, за реална лихва на новия заемъ се получава, включително и разносикитѣ за поетата отъ насъ частъ отъ данъка върху дохода за французката частъ на заема, безъ бждещитѣ комисиони за бждещата служба на заема, които сѫ еднакви и за двата заема, 8-49.

Реалната лихва на бѣжанския заемъ бѣше пресмѣтната на 8-34, обаче бѣжанскиятъ заемъ е обремененъ и съ други разходи, отъ които смѣтаме да освободимъ сегашния заемъ, за което азъ ви говорихъ, а именно отъ 6-месечната предварително внесена резерва, която по бѣжанския заемъ е 84.200.000 л., а пъкъ тая сума, която ни дава по 4% по-малка лихва отъ реалната лихва, сега нѣма да бжде внесена и, следователно, понеже не се внася, покачава процентъ на реалната лихва на бѣжанския заемъ отъ 8-34 на 8-50. Следователно, по отношение на реалната лихва и двата заема сѫ еднакво износни за държавното съкровище: единиятъ е съ 8-49, а другиятъ съ 8-50. Ако не бѣхме успѣли да премахнемъ допълнителната гаранция за новия заемъ, трѣбваше да вложимъ за нея кръгло 148.000.000 л., съ което

щяхме да имаме една ежегодна загуба от лихва кръгло 6.000.000 л. — нъшо, което въ последният заседания и препирни съ bankerитъ ние можахме да отбиемъ.

Както виждате, г-да, ние сме се приближили при онсва положение на борсата, което азъ ви посочихъ по-рано — къмъ същото, което представлява бѣжанскитъ заемъ въ друга форма. И, следователно, като ценимъ тѣзи условия, при които всичкото е било извършвано, не можемъ да не кажемъ, че ние сме добили най-благоприятното, което можеше да бѣде получено. И, следователно, въ туй отношение азъ съ напълно спокойна съвѣсть и съ едно действително обосновано убеждение мога да препоръчамъ на българското Народно събрание приемането, одобренieto на договоритъ по този заемъ.

Г. г. народни представители! Когато се отворятъ дебатитъ по тѣзи договори, не се съмнявамъ, че може да се обърне внимание и върху нѣкои други постановления на тия договори. Азъ не зная върху какво народното представителство би желало да бѣде освѣтлено, но азъ говоря върху съществениятъ стимулации; другитъ останали, съ много малки изключения, сѣ същитъ, както по бѣжанскитъ заемъ. Обаче азъ си запазвамъ правото по всички тѣзи пунктове, които биха изисквали нѣкакви обяснения, да дамъ всичкитъ подробни освѣтления предъ Народното събрание. Сега считамъ, че не е умѣстно да се спирамъ върху тия по-малки, по-второстепенни и по-незначителни въпроси, толкова повече, че не зная дали тѣ биха възбудили вниманието на народното представителство.

Г. г. народни представители! Вие знаете, че настоящиятъ заемъ, съ изключение на една опредѣлена частъ, която ще послужи за подновяване на нашитъ желѣзници, има едно специално предназначение. По договоритъ, които съмъ сключилъ, цѣлата сума отъ американската частъ веднага следъ емисията ще постѣпи въ разпореждане на българското правителство. Въ единъ кѣсъ срокъ — понеже условията за пасирането на облигациитъ въ Франция сѣ други — ще получимъ и френската частъ. Английската частъ ще бѣде получена — понеже тамъ условията сѣ други — въ същитъ срокове, които сѣ уговорени по бѣжанскитъ заемъ, въ течение приблизително на 3 месеци. Уговорено е въ тѣзи договори, че българското правителство, въ съгласие съ делегата на Обществото на народитъ, ще посочи смѣткитъ, по които тѣзи суми ще бѣдатъ внесени, респективно разпредѣлени. Следователно, ние сме избѣгнали до минимална степенъ всичкитъ възможни жуисанси, които характеризиратъ заемитъ преди войната. Сумитъ ще бѣдатъ веднага въ разположение на българското правителство и, следователно, то веднага ще може да предприеме онази мѣрка, която се свързва съ главната целъ на тази финансова операция, за която мѣрка азъ по-рано имахъ възможностъ да говоря много подробно, именно стабилизацията на нашата монета. Нека ми бѣде позволено да не говоря сега подробно върху тая стабилизация, защото тя е предметъ на специаленъ законъ и предполагамъ, че по него ще има да се изкажатъ повече мнения и, може би, да се развиятъ повече дебати, защото ще мине на три четения. Тогава ще се обясни напълно, защо се избира тази система, която е одобрена отъ менъ въ съгласие съ финансовия комитетъ и банковитъ групи, които се интересуватъ отъ тази мѣрка въз основа протокола на Обществото на народитъ. Следъ сключването на заема — предположа се емитирането да стане на втория или третия день следъ като тѣзи договори бѣдатъ ратифицирани — ние ще имаме надлежнитъ срѣдства и, следователно, ще минемъ въ онази стадия, която ни приближава, може да се каже, вече на три четвърти до едно нормално положение въ финансово и стопанско отношение, които правителството отъ 1926 г. насамъ, а и по-рано, предприемаше въ различнитъ прояви на обществения животъ, въ различнитъ прояви на нашата държавна организация, бѣха насочени къмъ възстановяване на нормалния стопански животъ, на нормалнитъ стопански отношения, възстановяване на предвоенна България. Несъмнено е, че войната създаде голѣми, почти катастрофални пертурбации. Едната отъ тѣзи пертурбации, и то най-съществената, бѣше нашата свършено не-срѣчна политика презъ време на войната по отношение на банкнотното обращение, неспрѣчна въ този смисълъ, че нашето покритие оставаше въ странство, а количеството на банкнотитъ растѣше изпомѣрно. Създаде се така наречената инфлация и падането курса на нашата монета. Заедно съ нея последвахъ редица други прояви въ обществения животъ, които бѣха прѣко или непрѣко свързани съ нея.

Постепенно се вземаха решителни мѣрки, каквато бѣше мѣрката, взета презъ 1923 г., за монопола на търговията съ чужди левизи, увеличавания на митата, ограничение и за-прещение на вноса и пр.

Нѣма да говоря за други мѣрки, които сѣ свързани съ това обезценяване на нашата монета, отъ което несъмнено имаше тѣрде печални послѣдствия, както за нашата търговия, така и за нашия кредитъ, за нашитъ банки институти, а предимно за Българската народна бачка, която не бѣше въ положението да дойде насреща на онѣзи голѣми задължения, които държавата бѣше сключила съ нея.

Както виждате, ние предприемахме редъ мѣроприятия, за да дойдемъ постепенно до едно нормално стопанско положение. Едно отъ тѣзи мѣроприятия, което азъ забравихъ да помена, бѣше уравнивяването на нашия бюджетъ, като едно мѣроприятие, което само по себе си е наложително, но така също е необходимо и за осъществяването на монетната стабилизация. Отъ 1926 г. насамъ, съ сътрудничеството на Обществото на народитъ, особено на членоветъ на финансовия комитетъ, на секретарията на Обществото на народитъ, къмъ които тукъ азъ отъ това мѣсто съмъ дълженъ публично да отправя най-голѣмата благодарностъ на българското правителство и, не се съмнявамъ, на Народното събрание, колкѣмъ то възприеме мѣроприятията, които ние сме уговарвали и обсъждали съ тѣхъ, ние взехме всички мѣроприятия, които сѣ необходими, за да дойде нашата държавна до нормално положение. То е на пътъ да бѣде осъществено. Азъ нѣма да излагамъ положението на бюджета, г. г. народни представители. За негова характеристика сега мога да кажа, че ние сме ажуръ, а това значи, че платежна заповѣдъ, издадена отъ държавното съкровище днесъ въ 8 ч. сутринта може да бѣде платена въ 9 ч. сутринта на гишетата на Народната банка. Никакви закъснѣли плащания, никакви ангажменти за минали години нѣма. Дефицитътъ изчезна. Още при миналото бюджетно упражнение имаме единъ резултатъ излишекъ, не смѣтководенъ, отъ 60 милиона лева. Ст системата, която въведохъ не по препорѣка на финансовия комитетъ, а по моя инициатива и съ негово съгласие — да се опредѣлятъ месечнитъ разходи отъ вече много фамозната комисиия при Министерството на финанситъ, която комисиия, следъ тѣзи мѣроприятия, несъмнено е, че ще стане излишна — ние дойдохме до положението, че днесъ сме въ състояние да имаме ежедневно положението на държавното съкровище. Азъ мога всѣки день да кажа какво има на разположение държавата въ Българската народна банка. Ето, азъ имамъ цифритъ за 10 ноемврий, за 12 ноемврий, за вчера. Тая вечеръ ще ми дойдатъ цифритъ за днесъ. Една такава ясностъ въ държавното смѣтководство, за наличнитъ суми, за извършенитъ разходи, за полученитъ приходи, мога да кажа, че отъ дълго време държавното съкровище не е притежавало. Азъ не само съмъ оптимистъ, но съмъ увѣренъ, че и тази година бюджетътъ ще приключи съ излишекъ. Следователно, постигната е тази голѣма задача — уравнивяването на бюджета. Ние нѣма да имаме дефицититъ отъ миналитъ години и, следователно, всѣки единъ министъръ на финанситъ и всѣко едно правителство може спокойно да продължи създаденото отъ днешния кабинетъ въ областта на българскитъ финанси. (Ръкоплѣскания отъ сговориститъ)

Г. г. народни представители! Имаше оценки, че политиката на българското правителство била политика на заемъ. Не, г. г. народни представители! Но когато ние искаме стабилизация на нашия левъ, ние сме длъжни, преди всичко, да снабдимъ нашия емисионенъ институтъ съ достатъченъ запасъ чужди левизи, което ние, при нашия търговски балансъ, при развитието на нашия стопански животъ, въ днешния день не бихме могли да направимъ безъ заемъ. Трѣбва да имаме запасъ, трѣбва да имаме стокъ отъ чужди левизи и безъ такъвъ монетната стабилизация не бихме могли да я предприемемъ. Но защо трѣбва да я предприемемъ въ днешния день? Защото, несъмнено е, че съ нея ние ще създадемъ едни нормални търговски и стопански отношения между нашата държавна и чуждитъ държави. Съ легалната стабилизация на лева ще премахнемъ всѣкакви съмнения, и нѣма да има никакво недоверие на чуждитъ пияци къмъ положението на нашия търговецъ и на нашитъ банки институти. Това е ясно само по себе си.

Критикувани бѣхме, че съ тази наша политика сме за-сѣгали народния суверенитетъ, народното достойнство. Това бѣ казано отъ единъ отъ нашитъ голѣми държавници въ единъ конгресъ. Въ какво, питамъ се азъ, сме за-

сигнали нашето народно достойнство и нашия народен суверенитет? Всичките стипулации, всички протоколи съ Обществото на народите не засягат въ нищо нито нашето законодателство въ неговата същност и свобода, нито нашето народно достойнство, нито нашия народен суверенитет. Всичко е направено съ оглед само на общия интерес, на общата полза, съ оглед на едно разрешаване на заемите съ минимум жертви.

Азъ не желая въ този моментъ да посочвамъ — посочвалъ съмъ го въ предишни мои речи — положението на други държави, които искаха да отблъватъ Обществото на народите и които бѣха принудени да паднатъ на колене предъ банкритѣ. Предпочитамъ да имамъ работа съ Обществото на народите, отколкото да правя такива отстъпки на други страни, които нѣматъ авторитета на държавитѣ, представени въ Съвета на Обществото на народите и въ общото негово Сѣбрание, въ което влизаме и ние като равноправенъ членъ. И напоследѣкъ, г-да, само поради туй, че една държава не се отнесе за едно мнение до Обществото на народите, тя се видѣ принудена, следъ като среща най-голѣми спънки и мъжнотии, да прибегне къмъ известна трансформация на своето управление вслѣствие на велиетети или на съвети, които идваха отъ банкови срѣди.

Г. г. народни представители! Азъ не се разкайвамъ, че ние сме се отнесли къмъ Обществото на народите. Въ Обществото на народите довѣрието къмъ насъ расте, не се намалява. Азъ бѣхъ презъ септемврий мѣсецъ нещастниятъ единственъ делегатъ на България въ Женева. Предъ видъ на туй, че не можеше да се прати една по-многобройна делегация, трѣбваше азъ да работя въ всичките направления предъ Обществото на народите. И трѣбва да ви кажа, че нито въ единъ моментъ, даже тогава, когато нѣкои наши вестници разнасяха различни известия, твърде тревожни и твърде песимистични, довѣрието къмъ България въ срѣдата на Обществото на народите не бѣ разколебано. Къмъ делегата на България се отнесоха съ всичкото онова уважение, съ което се отнасятъ къмъ делегатитѣ на другитѣ държави, отъ какъвто и рангъ да бждатъ тия държави. Г. г. народни представители! Вѣрвамъ, че въ това отношение е направено много. Несъмнено е, че ще се прави и въ бждеще; несъмнено е, че България постепенно разтопява леда, който я окръжаваше. Това разтопяване не може да стане отведнѣжъ.

П. Анастасовъ (с. д): Нали бѣхте излѣзли отдавна на равнището?

Министъръ В. Молловъ: Излѣзли сме на равнището, г-не. Я си отидете Вие въ Бѣла-Слагина въ книжарницата и недейте приказва.

П. Анастасовъ (с. д): А Вие въ Женева да получавате дневни.

Министъръ В. Молловъ: Господине! Ако ние не бѣхме излѣзли на равнището, ние нѣмаше да разискваме днешъ договори.

П. Анастасовъ (с. д): За леда приказвахте преди малко.

Министъръ В. Молловъ: Имай търпение, ще разберешъ нѣщо, увѣренъ съмъ. Сѣ е отъ полза.

К. Кънчевъ (д. сг): Я разберете, я не.

Министъръ В. Молловъ: Защо казвамъ тия думи? Азъ не ги казвамъ съ огледъ на тая операция, или на тия договори, които азъ ви предлагамъ, които правителството е възприело, които Обществото на народите формално ще ги одобри презъ декемврий мѣсецъ, когато се събере Съветътъ, но които Обществото на народите вече е одобрило чрезъ делегатитѣ на финансовия комитетъ. Азъ искамъ да ви изтъкна друго нѣщо — че довѣрието къмъ България е възстановено. Има още известни послѣствия, които не сж отмахнати, и тѣ сж леда около България. Вие разберете за кое приказвамъ азъ. Ние имаме да разрешаваме още много проблеми. Ние не се спираме само на тая монетна стабилизация, на това стопанско възстановяване. То е предусловие само за една друга политика, която има да се следва, която има да се върши. Азъ изтъкнахъ предъ тукашния печатъ при моето пристигане — нека ми бжде позволено сега и въ Народното сѣбрание да го изтъкна — че за пръвъ пътъ, може би, откакто е прекъсната войната, отъ при-

мирието въ 1918 г., английскиятъ премиеръ въ една публична речъ, произнесена въ едно сѣбрание, кждето имаше представители на всички партии, въ това число и на траваиститѣ, дава едно публично признание относно политиката на българското правителство, въ лицето на неговия министъръ г. Ляпчевъ, изрично поменатъ, която политика допринася за омиротворението на Европа следъ войната. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Вие четохте напоследѣкъ, че пакъ отъ английска страна иде друго едно увѣрение, че вече е забравено, че има победители и победени.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Ама тежко на победенитѣ.

Министъръ В. Молловъ: Вие победенъ ли се считате, че казвате, че Ви е тежко? Азъ мисля, че Вие отъ ул. „Врабча“ приказвате. Азъ разбрахъ, че тамъ генералъ Жековъ е победителъ.

Н. Стамболиевъ (з. в): (Възразява нѣщо)

Министъръ В. Молловъ: Е, сега и Вие. Всичко Мара фтасала . . .

Н. Стамболиевъ (з. в): (Казва нѣщо)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Азъ не желая да изброявамъ въпроситѣ, които ние има да разрешаваме, които ще бждатъ разрешавани съ чуждитѣ правителства. Стабилизацията на нашата монета, стабилизацията на нашия стопански животъ и на нашия финанси е само едно предусловие за по-нататъшната стабилизация, която азъ бихъ могълъ да нарека политическа. Мѣроприятитя, които ние днесъ предприемаме, ни даватъ възможностъ съ всички сили да се посветимъ на тая по-важна задача, която предстои на България и която, несъмнено, споредъ разбиранията и даннитѣ, които имамъ поради тая твърде сложна и мъчна работа, която трѣбваше да извърша въ страство, сжщо така можемъ да разрешимъ въ близко бждеще благоприятно. Не е намислено, следователно, отъ моя страна или отъ страна на правителството сключването на заема като една ограничена операция. Ние не следваме една политика на заеми, като сме изоставили другото. Всичко това сж само неоснователни твърдения, и ако тѣ бждатъ обмислени добре, самитѣ лица, които сж ги говорили, не биха ги повторили. Всичко туй, което се върши, е една здрава база за бждещето на България, отъ което тѣ не сж отдалечени и въ което тѣ ще бждатъ, ако не непосредствени дейци — може би, ще бждатъ и такива — то сътрудници, съучастници, защото дѣлото, което вършимъ, не е дѣло само на Демократическия сговоръ, не е дѣло само на днешното правителство, то е дѣло на България, на което ние сме се посветили. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че съ тия договори, ние сме разрешили проблемата, която бѣше поставена намъ, по единъ задоволителенъ начинъ. Азъ мога да кажа — може би, ще бжда излъганъ въ надеждитѣ си — че по тия данни, които съобщихъ, нѣма да срещна критики, нѣма да срещна двоумения. Ако ще се говори, то, може би, ще се говори по тѣзи въпроси, които се повдигнаха предварително, по които, както казахъ, ще дамъ всички освѣтления, за да видите, че интереситѣ на България и на българското съкровище ние сме ги запазили напълно, много повече, отколкото тѣ бѣха пазени въ миналото. Когато азъ направя изложението — и ще го направя — азъ ще го направя съ такава документация, която ще бжде тежка за мнозина.

Н. Мушановъ (д): То не ни интересува.

Министъръ В. Молловъ: Азъ че зная какво ви интересува. Васъ ви интересува демагогията. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Н. Мушановъ (д): Не демагогията, а истината. Не Ви и срамъ.

Министъръ В. Молловъ: Нали ви казахъ, че ще внеса законъ.

Н. Мушановъ (д): Какво ви казвамъ азъ? — Че мене не ме е страхъ, че нѣкои щѣли да бждатъ отговорни. Напро-

тивъ. И вие вземате, че ми възразявате, безъ да разберете какво Ви казвамъ.

Министъръ В. Молловъ: Поне Васъ мога да разбера, ако не другито.

Н. Мушановъ (д): Напротивъ, хичъ не ме разбирате. Азъ ви казвамъ, че не ме интересува дали изложението Ви ще бжде въ вреда на нѣкого, а ме интересува истината. И Вие възразявате, безъ да чуete какво говоря.

Министъръ В. Молловъ: Азъ истината искамъ да изложа, а вие възразявате. Само прекъсвате.

Н. Мушановъ (д): Какво Ви казахъ азъ? Вие не разбрахте какво Ви казахъ. Защо сте станали толкова закачливъ? Безъ да сте чули отговаряте. Не знаете какво дрънкате.

Министъръ В. Молловъ: Поне азъ съмъ далъ всички доказателства, че съ пълно самоотрицание третирамъ тия въпроси.

Н. Мушановъ (д): За какво?

Министъръ В. Молловъ: Разбрахъ го най-после.

Н. Мушановъ (д): Какво разбрахте?

Министъръ В. Молловъ: Трѣбватъ коментари за Вашитѣ думи. Добре, че ги давате Вие, иначе щѣхъ да се отнеса до Юлий Цезаръ. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

Н. Мушановъ (д): Ако Ви е толкова пипето, че не разбирате, трѣбва коментаръ да Ви дадатъ. То се вижда, че безъ коментаръ не може, Вие забравихте български езикъ.

Министъръ В. Молловъ: Азъ говоря чужди езици, а Вие само по дръновски можете да приказвате.

Н. Мушановъ (д): По бевровски не съмъ взелъ още да приказвамъ.

Министъръ В. Молловъ: Я остави. Познаваме се отъ отдавна време. Дълженъ нѣма да Ви остана.

Н. Мушановъ (д): То е вѣрно, че се знаемъ отъ отдавна време. Познаваме се отъ моми.

Министъръ В. Молловъ: Като млъкнешъ, ще бжде добре.

Г. Чернооковъ (д. сг): Отъ момичета се познавате!

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! По тѣзи въпроси, които сѣж съществени, ние ще дадемъ всички пълни освѣтления и нѣма да поставимъ Народното събрание предъ свършени факти.

Н. Мушановъ (д): Дайте тогава писмото.

Министъръ В. Молловъ: Е, млъчи сега. (Смѣхъ всрѣдъ лѣвицата)

Н. Мушановъ (д): Какъ да млъча? Защо да млъча?

Министъръ В. Молловъ: Ще дойде, имай търпение! Нѣма да ти удовлетворявамъ прищѣвките: „Йокъ, сега го дай — кефъ ми е“. По твоя кефъ нѣма да отида. Азъ имамъ други съображения. Азъ съмъ отговоренъ, а не ти. Ха сега, остави.

Та казвамъ, г. г. народни представители, не вѣрвамъ да има критики върху онова, което се отнася до самия заемъ. Азъ мога да кажа само едно, че съмъ напълно убеденъ, какво Народното събрание ще възприеме тия договори, като най-благоприятни. Но това, което азъ желая предъ васъ да изтъкна, то е да разберете, че това не е последната мѣрка, че това не е нѣкаква си верига въ нѣкаква си заемна политика, че това е само една верига въ една обмислена държавна политика за връщането на България въ нормално положение следъ онѣзи катастрофи, които тя претърпѣ по-рано. Следъ стабилизацията има да се предприематъ редъ други мѣрки. Азъ съмъ напълно увѣренъ, че тия мѣрки ще могатъ да бждатъ предприети и обсъдени отъ Народното събрание въ неговия даспечъ

съставъ, че тѣ ще бждатъ внесени отъ днешното правителство и разисквани. Азъ съмъ убеденъ, че следъ всичко онова, което въ последнитѣ дни стана въ нашата страна, следъ тоя новъ белегъ на довѣрие, ако не щете къмъ отдѣлни хора, то къмъ онази идея, която се олицетворява отъ днешното болшинство, отъ днешния Демократически сговоръ, ние имаме добрия залогъ на бждещето. Идеята за сговоръ съществува въ цѣлия народъ. Тая идея ще проникне и другаде, тя ще даде сили на всички въ България да се обединяватъ не за раздори и не за размирици, а да се обединяватъ около разрешаването на съществени, важни държавни въпроси, които предстои да разрешаваме всички ние заедно.

Съ тази увѣреностъ и съ това убеждение, че на насъ ще бжде писано въ едно непродължително време да внесемъ и други мѣроприятия, които още повече ще стабилизиратъ днешното положение на България и ще разрешатъ нѣкои и други спорни или още неразрешени въпроси, че ние ще успѣемъ още повече да затвърдимъ онова, което е създавано въ предшествующитѣ нѣколко години; съ тая увѣреностъ и съ това убеждение, че ние сме направили една голѣма крачка напредъ, азъ ще моля народното представителство да приеме и одобри представенитѣ договори за заема и законопроекта за стабилизацията на лева. (Продължителни ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ повдигамъ сѣщия въпросъ, който се повдигна въ началото на заседанието и на който отговоръ не е дало ни председателството, ни г. министър-председателъ.

Министъръ В. Молловъ: Кой? Да отиде въ комисията ли?

К. Пастуховъ (с. д): Ако е въпросъ да се хитрува, то е друго нѣщо. Мнозинството може да си реши каквото обича, но азъ нѣма да се откажа никога да застъпямъ на позициитѣ на правилника и да обърна вниманието из правителството, че договорътъ, който сега искате да приемемъ, не е внесенъ по надлежния редъ не по наша вина, а по вина на правителството.

Министъръ В. Молловъ: То се знае — то е вѣчно виновно!

К. Пастуховъ (с. д): Г. министре на финанситѣ! Въ Вашитѣ изявления предъ журналиститѣ Вие намѣрихте, че то е виновно, . . .

Министъръ В. Молловъ: Не съмъ намѣрилъ, че правителството е виновно. Вие само експлоатирате.

К. Пастуховъ (с. д): . . . като е дало отпускъ на Народното събрание.

Министъръ В. Молловъ: За отпускъ и дума не е ставало. Азъ съмъ изказалъ само едно пожелание — по-бързо да мине договорътъ.

К. Пастуховъ (с. д): Вие, като финансовъ министъръ който ме пресича, трѣбва да знаете, че законопроектитѣ се внасятъ 24 часа по-рано преди тѣхното разглеждане.

Министъръ В. Молловъ: Благодаря за поучението. Тѣ сж внесени още отъ сжбота.

К. Пастуховъ (с. д): Внесени сж въ сжбота въ Ваше отсъствие.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Не въ сжбота, а миналия вторникъ.

К. Пастуховъ (с. д): Внесенъ е единъ законопроектъ — общиятъ договоръ за сключване на заема заедно съ двѣтъ сгласения съ английскитѣ и американскитѣ банки. Това е внесениятъ законопроектъ миналия вторникъ. По него законопроектъ има да разискваме. Е добре, днесъ вие внасяте сгласение съ французкитѣ банки и ни правите декларация, че то е сжщото, съ малки измѣнения, каквито сж сгласенията съ английскитѣ и съ американскитѣ банки. Може да е така, може да е сжщото, но тази сжщина под-

лежи на проверка от Народното събрание. Това съгласие е облечено във формата на един законпроект и като такъв, то е внесено във Народното събрание.

Министър В. Моллов: Прочетете мотивите на общия договор.

К. Пастухов (с. д): Няма какво да чета.

Министър В. Моллов: Въ тях се посочва и француският договор.

К. Пастухов: Моля Би се, аз имам думата.

Д. Нейков (с. д): Спокойствие, спокойствие, г. Моллов!

Н. Пждарев (д. сг): Г. Пастухов! Ако позволите.

К. Пастухов (с. д): Ще Ви позволя.

Н. Пждарев (д. сг): Ако Вие намирате затруднение да говорите по внесения законпроект днес, а имате нужда утре да говорите, има други депутати, които са готови да говорят сега и които са се записали. Вие ще имате възможността утре да говорите, след като проучите всичко.

К. Пастухов (с. д): И на този въпрос ще Ви отговоря. — Преди всичко, аз защитавам една позиция, която е вътрешната конституция на Народното събрание.

Министър В. Моллов: Вашият Пегас — „вътрешната конституция“ — веднага ще Ви заведе на Олимп.

К. Пастухов (с. д): И аз не желая да създаваме един precedent, какъвто имаме през 1914 г., когато пакъ едно правителство искаше да се разгледа един законпроект за заем. За мене е ясно по такъв един важен въпрос, че законпроектът трябва да се внесе такъв, какъвто е, и по него трябва да станат разискванията.

Министър В. Моллов: Добре, по него ще станат разискванията.

К. Пастухов (с. д): Но Вие внасяте друг законпроект.

Министър В. Моллов: Ама по него ще разискваме утре.

К. Пастухов (с. д): Молт ви се, аз утре ще имам ли думата? Подигравате ли се вие тук? За деца ли смятате народния представител?

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Пастухов! Чакайте да се разберем.

К. Пастухов (с. д): Какъ ще се разберем?

Министър-председател А. Ляпчев: Ще се разберем.

К. Пастухов (с. д): Добре, да се разберем.

Министър-председател А. Ляпчев: Доколкото схващам, Вие искате да кажете да не продължаваме разискванията сега, защото, според Вашето разбиране, от внасянето на един от документите . . .

К. Пастухов (с. д): Не един.

Министър-председател А. Ляпчев: Добре, два.

К. Пастухов (с. д): Три.

Министър-председател А. Ляпчев: Пет! (Оживление) — . . . не са се изминали 24 часа.

Министър В. Моллов: Аз мога да направя поправките и устно.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. г. народни представители! Както виждате, аз нямам желанието да празня почитаемото меньшинство, толкова повече, че то се е раздражило само.

К. Кичев (д. сг): Тъ предварително са се раздражили.

Министър-председател А. Ляпчев: Аз моля Народното събрание, след като изслушахме тъй ясно и изчерпателно изложение на г. министра на финансите, да се съгласи и тия 24 часа да се изминат за чакане от тези документи и да вдигнем заседанието тази вечер за утре.

Н. Мушанов (д): Ха, така!

Министър-председател А. Ляпчев: И утре, когато 24-ти часа ще са се изминали, да навлезем въ разглеждането на въпроса.

К. Пастухов (с. д): Така е.

Д. Нейков (с. д): Защо беше тази комедия?

Министър-председател А. Ляпчев: Доволи ли сте, г. Пастухов?

К. Пастухов (с. д): Дозолен съм, защото правилникът така го изисква.

Министър В. Моллов: Но Вие пакъ няма да прочетете протокола и пакъ няма да говорите по същество.

К. Пастухов (с. д): Е, да, само ти разбираш!

Председателстващ А. Христов: Вдигам заседанието за утре, съ същия дневен ред.

(Вдигнато въ 19 ч. 3 м.)

Подпредседател: А. ХРИСТОВЪ

Секретар: ГЕТО КРЪСТЕВЪ

Началник на Стенографското отделение: Д. АНТОНОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Емануилъ Начевъ, Стойчо Георгиевъ, Димитъръ Дерлипански, Сотиръ Яневъ, Георги Юртовъ, Янко Купаровъ, д-ръ Димо Желъзовъ, Христо Стояновъ, Любомиръ Айвазовъ, Никола Андреевъ, Георги Илиевъ, Димитъръ Левчиновъ, Никола Бурмовъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Никола Владовъ, Никола Аретовъ, Маринъ Шиваровъ, Теню Янгъзовъ, Георги Марковъ	25	VII-та сесия на общата имъ конференция (1924 и 1925 г.) (Съобщение)	25
Искане отъ прокурора при Софийския апелативенъ съдъ за даване разрешение отъ Народното събрание да се възбуди углавно преследване противъ бившия министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве Недѣлко Атанасовъ за престѣпление по чл. 431 отъ наказателния законъ — за нарушение на своитъ служебни обязанности като министъръ и причиняване облага на трето лице (Съобщение)	25	2) за Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството (Трето четене)	25
Законопроекти:		Предложения:	
1) за одобрение решенията на Международната организация на труда, взети презъ VI-та и		1) протоколъ и договоръ за френската частъ на българския държавенъ 7½% стабилизационенъ заемъ отъ 1928 г, приложение къмъ тоя договоръ и измѣнения и допълнения къмъ общия договоръ и съглашенията (Съобщение)	25
		2) за одобряване договоритъ за емитиране на единъ 7½% български държавенъ стабилизационенъ заемъ отъ 1928 г. (Прочитане заедно съ горния протоколъ и договоръ и изложение отъ министра на финанситъ)	26
		Дневенъ редъ за следующето заседание	39